

Projektiranje kolekcije odjeće za osoblje posebnih objekata

Nenadić, Irena

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:613579>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-27**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

PROJEKTIRANJE KOLEKCIJE ODJEĆE
RADNIH UNIFORMI ZA OSOBLJE
POSLOVNIH OBJEKATA

Irena Nenadić

Zagreb, lipanj 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

DIPLOMSKI RAD

PROJEKTIRANJE KOLEKCIJE ODJEĆE
RADNIH UNIFORMI ZA OSOBLJE
POSLOVNIH OBJEKATA

Mentor: doc.dr.sc. Irena Šabarić

Student: Irena Nenadić
9758/TTI-IDO

Zagreb, lipanj 2017.

Temeljna dokumentacijska kartica

Naziv zavoda: Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica: 67

Broj grafičkih prikaza: 1

Broj slika: 64

Broj literaturnih izvora: 22

Broj likovnih ostvarenja: 24

Članovi povjerenstva:

1. Dr.sc. Alica Grilec Kaurić, zn. suradnik, predsjednik
2. Doc.dr.sc. Irena Šabarić, član
3. Dr.sc. Blaženka Brlobašić Šajatović, zn. suradnik, član
4. Doc.Prof. Koralka Kovač Dugandžić, zamjenik člana

Mentor: Doc.dr.sc. Irena Šabarić

Datum predaje rada:

Datum obrane rada:

SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada je: Projektiranje kolekcije odjeće radnih uniformi za osoblje poslovnih objekata.

U početku ovog diplomskog rada, istražuje se što zapravo uniforma jest i za koja zanimanja je ona bitna te kakvu ulogu ona igra u pojedinom zanimanju. Vidjet će se da uniforma osim što je prikaz vizualnog identiteta, ima i jako važnu ulogu kada je riječ o uniformi kao zaštitnoj odjeći. U pojedinim poslovnim objektima kao što su restorani, uniforma ima zadaću prikaza vizualnog identiteta, ali i ulogu zaštitne odjeće, na primjer u kuhinji gdje ona štiti kuhare od eventualnih nezgoda kojima se mogu opeći tokom pripreme jela.

Izgled radne uniforme može biti važan marketinški alat koji značajno doprinosi stvaranju pozitivne slike o pojedinom poslovnom objektu.

Sve češće su vlasnici raznih ugostiteljskih objekata u potrazi za originalnim rješenjima kada se radi o odabiru radne uniforme za osoblje. Predstavljanje ljudima i javnosti prvim vizualnim dojmom je neophodno. Dobar dizajn uniforme može mnogo utjecati na ugled i prepoznatljivost objekta, a sve što privlači pažnju kupca u pozitivnom smislu je od velike koristi.

Eksperimentalni dio nastao je prijavom na natječaj kojeg je za studente Tekstilno-tehnološkog fakulteta objavio restoran „Pelegrini“ koji se nalazi u Šibeniku. Iako je na kraju naručitelj odustao od cijelog projekta, što nije rijedak slučaj, odlučeno je prikazati idejna rješenja nastala kao rezultat natječaja u svrhu poboljšanja turističke ponude Hrvatske.

Ključne riječi: poslovni objekti, uniforma, vizualni identitet, ugostiteljski objekti, prepoznatljivost

SUMMARY

The theme of this graduate thesis is: Designing a clothing collection of working uniforms for staff of business venues.

The beginning of this thesis is a research of the meaning of the uniform, which occupation it is important for and what role it has in individual occupations. Besides being a visual identity representation, the uniform serves as a visual identity, but also as protective clothing, e.g. in the kitchen where it protects chefs from eventual burning accidents during food preparation.

The appearance of a working uniform can be an important marketing tool that contributes to making a positive image at a certain business venue.

Lately owners of catering venues have been more often trying to find original solutions when choosing working uniforms for their staff. First visual impression for people and public is essential. A good uniform design can have a big influence on reputation and recognition of a venue, and everything that attracts a customer's attention in a good way is very useful.

The experimental part originated by entering a student competition published by the Faculty of Textile Technology for a „Pelegri“ restaurant in Sibenik. Although the client gave up on the project in the end, which is not uncommon, working solutions have been used as a result of a competition serving as an improvement of Croatian tourist offer.

Key words: business venues, uniform, visual identity, catering venues, recognition

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. ISTRAŽIVAČKI DIO	2
2.1. Pojmovno određenje i važnost „uniforme“	2
2.2. Programi radnih uniformi	3
2.3. Vizualni dojam – prvi dojam kao neverbalna komunikacija.....	7
2.3.1. Poslovno odijevanje	8
2.3.2. Istraživanja o kodeksu odijevanja u poslovnim objektima.....	11
2.4. Uniforma kao zaštitna odjeća	14
2.4.1. Povijesni pregled	14
2.4.2. Funkcionalnost zaštitne odjeće	15
2.4.3. Hrvatske norme za zaštitnu odjeću	19
2.5. Uniforme za osoblje ugostiteljskih objekata	20
2.5.1. Domaćica i domaćin.....	22
2.5.2. Konobarica i konobar.....	22
2.5.3. Sommelierka i sommelier	23
2.5.4. Šef i pomoćni kuhari	24
3. EKSPERIMENTALNI DIO	26
3.1. Natječaj – dizajn uniformi za osoblje restorana	26
3.2. Upute za izradu kolekcije od strane naručitelja.....	26
3.2.1. Dobivene upute od strane naručitelja.....	26
3.2.2. Dodatni zahtjevi koje uniforma treba ispunjavati	26
3.3. Dizajn motiva	27
3.4. Inspiracija za kolekciju	28
3.5. Prva verzija dizajna uniformi, prije korekcija prema uputama	28
3.6. Prikaz kolekcije nakon korigiranja.....	31
4. KONSTRUKCIJA I MODELIRANJE HALJINE ZA DOMAĆICU	47
4.1. Izračun konstrukcijskih mjera.....	47
4.2. Konstrukcija modela haljine za domaćicu.....	48
4.3. Modeliranje modela haljine za domaćicu.....	50
4.3.1. Modeliranje gornjeg dijela haljine i rukava	50
4.3.2. Modeliranje donjeg dijela haljine	52
4.4. Dodavanje šavnih dodataka na model haljine	53
4.5. Izrada modela haljine za domaćicu	56
4.6. Fotografije gotovog modela haljine za domaćicu	60

5. ZAKLJUČAK.....	64
6. LITERATURA.....	65

1. UVOD

„Činjenica je da uniforma predstavlja profesiju. Bez uniforme pripadnik određene profesije, pred očima okoline, nije cjelovit i vjerodostojan.“ [1] Ona se ne smatra tek izrazom statusa profesije, nego je i važno sredstvo zaštite kao i higijenski čimbenik. Uniforma je nešto što je opće prihvaćeno u društvu. Sve su češće i vlasnici raznih ugostiteljskih objekata u potrazi za originalnim idejnim rješenjima kada se radi o radnim uniformama kako bi se isticali po svom jedinstvenom stilu i komunicirali pomoću nje. Uniforma komunicira dvosmjerno – prema građanima i onima koji je nose, moraju imati poštovanje prema dužnosti koje su im povjerene i obavljati ih s posebnim dignitetom. Postoje standardi koje određena uniforma treba zadovoljavati, ovisno o vrsti posla, te je jasno definirana propisima.

Kada je riječ o uniformi kao o sredstvu zaštite, bitno je napomenuti da je za svaku djelatnost bitno da ispunjavaju određene uvjete ovisno o djelatnosti za koju je namijenjena. Pravilnici o posebnoj radnoj odjeći za policajce, vatrogasce, ostale službene osobe, te pojedine djelatnike neke ustanove, objavljuju se u „Narodnim novinama“, a dostupni su i preko njihove službene internet stranice. Svrha takvih pravilnika je sustavno unapređivanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, profesionalnih bolesti i drugih bolesti u vezi sa radom. Neki korisnici radnih uniformi i radne obuće su tijekom radnog procesa često izloženi povišenim temperaturama, te djelovanju otrovnih plinova i kemikalija. Da bi u takvim akcidentnim situacijama radnici mogli sigurno obavljati svoje poslove, potrebna im je prikladna zaštitna odjeća. Odabir zaštitne odjeće treba se temeljiti na zahtjevima radnog procesa, odnosno procjeni mogućeg rizika. Osim što zaštitna odjeća treba biti funkcionalna, od velike je važnosti i njezina udobnost. Mora biti i zdravstveno i fiziološki prihvatljiva, te izrađena od prikladnih i kvalitetnih materijala. „Zaštitna je odjeća mjera kvalitete života industrijskog društva.“ [4]

Za kvalitetan dizajn uniforme za ugostiteljski objekt bilo je potrebno poštovati određena pravila i ograničenja. Da bi uniforma za osoblje ugostiteljskog objekta bila prihvatljiva, osim originalnog rješenja za prikaz vizualnog identiteta samog objekta, ona mora biti funkcionalna i praktična. Mnogi su faktori koji utječu na njezinu funkcionalnost i praktičnost. Kroz ovaj rad, istraživalo se koji su to faktori na koje bi trebalo obratiti pozornost pri kreiranju takvih radnih uniformi. Neki od zahtjeva, također se mogu naći u objavljenom 46. izdanju „Narodnih novina“ iz 1994.g. u članku 2., stavak 7 „Pravilnika o posebnoj radnoj odjeći i obući osoba koje na svojim radnim mjestima u proizvodnji ili prometu dolaze u neposredan dodir s namirnicama, sredstvima za održavanje osobne

higijene, njegu i uljepšavanje lica i tijela“. Detaljniji sadržaj ovoga pravilnika, naveden je u istraživačkom dijelu o uniformama za osoblje ugostiteljskih objekata.

2. ISTRAŽIVAČKI DIO

2.1. Pojmovno određenje i važnost „uniforme“

Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, u svom mrežnom izdanju, uniformu (njem. Uniform < franc. uniforme, prema lat. uniformis: jednolik) definira kao posebno, točno propisanu odjeću ili odijelo (određene tkanine, boje, kroja i pojedinosti) koje javno pokazuje pripadnost nekoj službi gdje je potrebno da se službena osoba jasno razlikuje od ostaloga građanstva, npr. u vojsci (vojne odore), policiji, željezničkom, poštanskom, vatrogasnom i bolničkom osoblju. Manje strogi oblici uniforme javljaju se i u svečanim protokolarnim zgodama (kod diplomata, pravnika, akademika itd.). Uniformiranu odjeću imaju i različite organizacije mladeži (izviđači) te polaznici internata, a često i privatnih škola [10].

Na pitanje: „Zašto je uniforma od tolike važnosti za organizacije?“ u znanstvenom članku iz 2016.godine, Bhalerao Manjiri i Rao Roopa, odgovaraju sa 5 razloga koji čine uniformu sastavnicom radne kulture i stila neke organizacije.

- 1. Zahtjevi industrije:** Pojedine uslužne djelatnosti su orijentirane samo na korisnike, kao npr. robne kuće, restorani i bolnice. Ove djelatnosti zahtijevaju stvaranje vizualnog jedinstva radne snage koje je željno uslužiti svoje potrošače. Zbog toga uniforma igra važnu ulogu. Kada zaposlenici imaju lijepu i dostojanstvenu uniformu, korisnici dobiju veći stupanj povjerenja u organizaciju i u same zaposlenike i njihovu ukupnu uslugu. U pojedinim poslovima, zdravlje i sigurnost radnika su glavni razlozi potrebe za uniformom. Na primjer, radnicima na cestama i ostalim opasnim područjima, potrebna je vrlo uočljiva odjeća [6].
- 2. Uniforma kao povlastica:** U nekim velikim organizacijama, smatra se velikom čašću i povlasticom posjedovati uniformu. To rezultira značajnim očuvanjem vremena i energije osoblja zato što ne mora birati iznova što nositi na radnom mjestu. Također, mnogo se novca uštedi jer rijetko osoblje kupuje novu odjeću. Čak i kada je riječ o pregačama. U tom slučaju troškovi se smanjuju jer pregača štiti odjeću preko koje se stavlja [6].

3. **Smisao pripadnosti:** Kada osoblje neke organizacije nosi jednaku odjeću na radnom mjestu, tada dijele osjećaj zajedništva i pripadnosti, što se inače teže postiže [6].
4. **Osjećaj jednakosti:** Uniforma osigurava jednakost i unosi osjećaj jednakosti među zaposlenicima bez obzira na njihove financijske mogućnosti [6].
5. **Zajednički rast:** zaposlenici koji nose uniforme, više brinu za svoje kolege, ne brinući pritom samo o vlastitom napretku već i o napretku svojih kolega. Uniforme su od velike važnosti i poticajna su značajka koja je neophodna za osobe kao individue te za organizaciju kao cjelovit napredak [6].

2.2. Programi radnih uniformi

Razlikujemo više vrsta uniformi: ugostiteljske, medicinske, službene, te radne uniforme za osoblje proizvodnih i uslužnih djelatnosti.

U svim ugostiteljskim objektima, restoranima, barovima, hotelima, estetika osoblja

je presudan faktor za svakog gosta. Ona ostavlja prvi, vizualni dojam, te gost može na temelju njega steći svoje mišljenje o samom objektu i poslovanju. Odjeća za ugostiteljske objekte mora biti ugodna za nošenje, laka za održavanje, te istodobno biti sukladna standardu i normi određenog ugostiteljskog objekta. Ona je ujedno i zaštitna odjeća, stoga je bitan i izbor materijala od kojeg će uniforme biti izrađene. U nastavku rada, biti će detaljnije obrađena uniforma za osoblje restorana, te će kraju rada biti prikazana kolekcija namijenjena osoblju restorana.

Sl.1.Primjer uniforme za osoblje restorana

Medicinski program uniformi sadržava: odjeću za liječničko osoblje, medicinsko osoblje, fizioterapeutsku odjeću, odjeću za pomoćno i administrativno osoblje...

„Profesija medicinskog osoblja je, uz vojne, policijske i redovničke profesije, u našim predodžbama gotovo nerazdvojno vezana uz uniformu. Uniformu ne smatramo tek izrazom statusa profesije, uniforma je u radu s bolesnicima i važno sredstvo zaštite i higijenski čimbenik. Uniforma medicinske sestre, kao i općenito uniforme, nešto je što je opće društveno prihvaćeno, što treba zadovoljavati standarde pri obavljanju poslova te je, konačno, jasno definirana propisima.“ [1]

Sl.2. Uniforma medicinske sestre

Program službene odjeće: uniformirani djelatnici na poslovima prijevoza (brodovi, željeznica, autobus, tramvaj), poslovi uslužno šalterskih djelatnosti (banka, pošta, recepcija, agencija i sl.), poslovi prijema i otpreme robe i putnika (zračna luka, avio kompanije, brodarske, riječne i morske kompanije, trajekti, luke i sl.), policijske, vatrogasne, vojne uniforme i sl. Povijesno gledano, osnovna namjena vojne uniforme je bila da vojnike učini prepoznatljivima među zaraćenim stranama, ali i da zaplaši protivnika tijekom borbe (zbog toga je nekada i rađena s namjerom da ostavi snažan utisak) [18]. Kod vatrogasnih uniformi također je bitan čimbenik zaštitne odjeće koja će biti posebno obrađena u nastavku rada.

Evolution of Police Uniforms (Policemen)

REMEMBERSINGAPORE.WORDPRESS.COM

Sl.3. Primjer policijske uniforme od 1905.-1970.g.

U radni program uniforme koje nose zaposleni u pojedinim vrstama proizvodnih i uslužnih djelatnosti spadaju npr. radne kute za uslužne djelatnosti (trgovine, dječji vrtić, službe za servisiranje, čišćenje i održavanje), radne tunike- haljine hlače, radna odijela, odjeća za djelatnike na poslovima u prostorima niskih temperatura (hladnjače) ili izloženih vanjskim elementarnim nepogodama, zimska odijela i kombinezoni, termo i vodootporne zimske jakne, zimske kape, rukavice i slično.

Sl.4. Pregače kao dio radne uniforme za odgajateljce u vrtiću

Ovdje valja istaknuti kako se uniforme i pravilnici o odijevanju osim u poslovnom okruženju susreću i u školskom sustavu pa tako brojne škole i internati imaju svoje interne pravilnike o odijevanju [17]. Posebice je to izraženo u SAD-u i Velikoj Britaniji gdje svaka škola ima svoj grb koji učenici najčešće nose na odjeći koja je jednaka i uniformirana. Još iz vremena pada Rimskog carstva (5.stoljeće) datiraju prve školske uniforme, a zabilježeno je da su dječaci koji su se pripremali za svečeništvo, na satove pjevanja nosili jednaku odjeću. U srednjem vijeku, škole pohađaju samo dječaci, a nema informacija o tome dali su bili uniformirani. Tek u 16.st. Engleska postaje prva nacija koja uvodi obavezne učeničke uniforme, ali sa neplemenitim ciljem - kako bi se siromašna djeca koja su pohađala tzv. Dobrotvorne školske programe, razlikovala od učenika elitnih škola iz bogatijih obitelji. U 19.st. se uvode uniforme u elitne škole kada one postaju norma. Školske su uniforme, prema engleskom modelu, preuzele SAD, Australija i neke druge zemlje kapitalističkog svijeta, ali više kao znak pripadanja društvenom sloju i isticanju identiteta. Kroz 20.st. su mnoge državne škole uvele uniforme. U Hrvatskoj se školska uniforma pojavljuje već potkraj 19.st. koje su za djevojčice uključivale crnu kutu i francusku kapu (prva polovica 20.st.) dok su dječaci uglavnom nosili crne kape sa štitnikom i pozlaćenim brojem razreda koji pohađaju. Tijekom druge polovine prošlog stoljeća boja kute se postupno mijenja-najčešće se nose kute plave boje. Školske su se kute nosile iz više razloga, ponajprije radi toga da zaštite dječju odjeću od prljanja i uništavanja, te da sakrije neprikladnu odjeću ponekih učenika, ali i iz razloga da učenici postanu lakše prepoznatljivi na ulicama i u školi te da se nitko posebno odjećom ne ističe [14].

Sl.5 Fotografija s kraja 1970-ih

2.3. Vizualni dojam – prvi dojam kao neverbalna komunikacija

„Gost stvara svoj prvi dojam o organizaciji pri prvome vizualnom kontaktu.“ [3] Kako bi se istaknuo autoritet i stručnost radnika i organizacije, njihovu stvarnu ulogu u društvu, potrebno je potkrijepiti jasnim vizualnim identitetom. Odjeća je medij, sredstvo komunikacije, a poslovno odijevanje odaje poštovanje institucije koja se predstavlja, te je vrsta neverbalne komunikacije. Isto tako, može se reći da je imidž važan čimbenik i da se on može vješto upotrijebiti, te odigrati značajnu ulogu u komunikaciji, a s time i utjecati na prodajne rezultate. „Neverbalna komunikacija obuhvaća sve ono što se o nama vidi, čuje i osjeti. Postoji više oblika komunikacije – verbalna komunikacija (slušanje/govor/pisanje – ona koja koristi riječ) i neverbalna komunikacija – (može se govoriti još i o vizualnoj, taktilnoj, organoleptičkoj komunikaciji i govoru tijela). Istraživanja upozoravaju na važnost neverbalne komunikacije: slušatelj pamti 10% onog što se govori, 40% od onoga kako se govori, a 50% odnosi se na dojam koji ostavlja govornik (svojim izgledom).“ [1]

Osim o položaju u hijerarhiji organizacije, izgled zaposlenika govori o stavu prema poslu i gostu, te o poštovanju profesije i samopoštovanju [3]. Osobni izgled ima moć nametati mišljenje o ljudima i poduzeću koje osoba predstavlja. Na konferenciji „Ženski potencijal u poduzetništvu i u tržištu rada“ koja je održana 2015.g. u organizaciji Vis Animi centra za ljudske potencijale i coaching te u suorganizaciji HGK, Sanja Gomuzak, iz agencije za mystery shopping Heraklea Zagreb navela je nekoliko bitnih faktora u stvaranju prvog dojma, među kojima je i dress code. Već je jasno, da je taj prvi dojam u poslovnom svijetu od iznimne važnosti. Velik broj tvrtki propisuje službene kodekse odijevanja za svoje zaposlenike. U nastavku rada susresti ćemo se i sa rezultatima takvih istraživanja u vezi kodeksa oblačenja u pojedinim organizacijama.

“Oblikovanje predodžbe o pojedinoj profesiji tijesno je povezano uz vizualni identitet, uz to kako predstavnik određene profesije izgleda, kako je odjeven, kakav estetski doživljaj pruža. Činjenica je da uniforma predstavlja profesiju i da bez uniforme pripadnik određene profesije u očima okoline nije cjelovit i vjerodostojan... Dobar prvi dojam ovisi o vanjskom izgledu, koji u širem smislu obuhvaća uniformu, cipele, frizuru, njegovan izgled, nakit, miris, držanje. Propisani vanjski izgled dijeli se na osoblje koje nosi uniformu (nije u kontaktu sa gostima, ali podliježe određenim pravilima izgleda).“ [1] Istraživanja su dokazala da je za stvaranje prvog dojma dovoljno već 7 sekundi. Svoj prvi dojam o organizaciji, gost stvara pri prvom vizualnom kontaktu- ništa nema snagu prvog osobnog dojma koji ima snažan psihološki učinak, a kao takav ima posljedice za stvaranje trajnog suda o kvaliteti. O tome govori i Katarina Nina Simončić u svom

znanstvenom članku: „Putem osobnog izgleda oblikuje se i nameće mišljenje o ljudima i poduzeću koje osoba predstavlja. Cilj mu je sugerirati uspješan imidž tvrtke. Putem vizualnog, dakle neverbalnim iskazom prenijeti sugovorniku ono što mu želimo reći.“ [1] Uniformu za osoblje koje ih je obavezno nositi, osigurava organizacija. Svaki je zaposlenik dužan nositi čistu uniformu, te paziti na način održavanja. Ona se mora nositi takva kakva je propisana i nije moguće dodavanje i mijenjanje osobnih detalja. „S marketinške točke gledanja, vizualni identitet treba ozbiljno razmotriti kako dio strateškog poslovnog planiranja i tržišnog pozicioniranja.“ [1]

2.3.1. Poslovno odijevanje

Definirajući različite stilove i mogućnosti odijevanja, valja spomenuti poslovni stil odijevanja koji je svakodnevni dio života većine ljudi, odnosno radno sposobnih građana. Zbog svoje nepromjenjivosti, možemo reći da poslovna odjeća predstavlja neku vrstu uniforme. Kada govorimo o poslovnom odijevanju, valja definirati izraz „Dress code“. To je anglicizam koji opisuje skup pravila odijevanja u poslovnom svijetu gdje su za muškarce obavezni odijela i kravate, a za žene kostimi. Pravila u odijevanju postoje u svakoj organizaciji, struci, zajednici ili instituciji. Mogu biti u pisanom ili nepisanom obliku, a propisuju prikladnost odijevanja. Odijevanje u poslovnim objektima igra važnu ulogu. Ono govori o tome koliko poštujemo instituciju i profesiju. Kao što je već prethodno rečeno, tretira se i kao dio neverbalne komunikacije. Odijevanjem odajemo i svoje poštovanje prema nekoj osobi ili prema nekom važnom događaju, npr. kada se odijevamo svečano, za neke posebne prilike, svojim vizualnim izgledom iskazujemo svoje poštovanje.

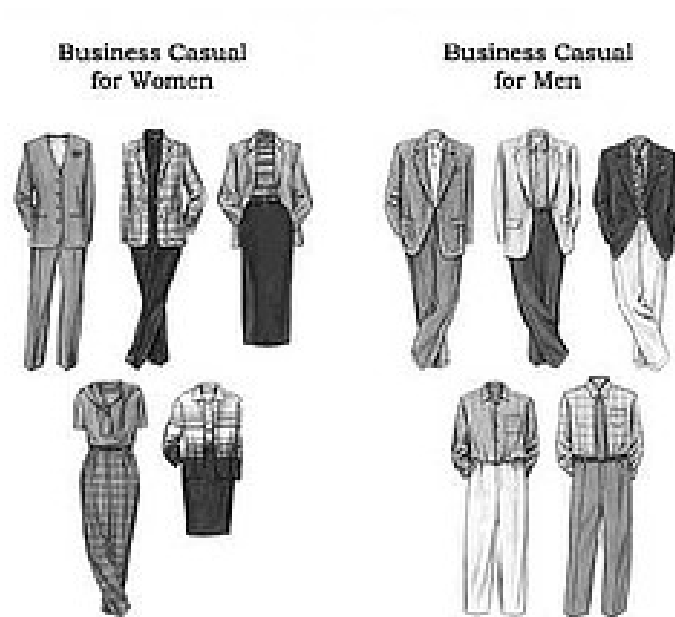
„Poslovno odijevanje polazi od tri osnovna načela: udobnost, prilagođenost uvjetima rada i primjena materijala koji su lagani za čišćenje i održavanje. (...) Poslovna odjeća je znak poštovanja institucije koja se predstavlja i vrsta je neverbalne komunikacije. Putem osobnog izgleda oblikuje se i nameće mišljenje o ljudima i poduzeću koje osoba predstavlja. Cilj mu je sugerirati uspješan imidž tvrtke. Putem vizualnog, dakle neverbalnim iskazom prenijeti sugovorniku ono što mu želimo reći.“ [2]

Sl.6. Kolekcija Monte Carlo / Kotka, Krapina

Muško i žensko poslovno odijevanje se razlikuje. Tako poslovno odijevanje za žene uključuje košulje, sakoe, hlače ili suknje, kvalitetne cipele i sl. Odijevanje u minisuknje, dekoltirane majice i otkriven trbuh je strogo zabranjen. Muško poslovno odijevanje uključuje košulju, kravatu, hlače i sako, dok se osobna higijena podrazumijeva za oba spola. Neke ustanove i institucije propisuju vlastiti poslovni „Dress code“ , tako npr. U bankama možemo primijetiti da žene nose većinom suknje do koljena, bijelu košulju, te maramu u bojama banke. Muškarci su u odijelima s kravatom sa zaštitnim bojama banke. U posljednjih nekoliko godina, došlo je do promjene u poslovnom odijevanju. Pojedine tvrtke svojim djelatnicima dopuštaju „casual“ izdanja. „Promjene u poslovnom odijevanju rezultat su nove vrste poslovanja putem interneta. Velike promjene u poslovnom dress codeu najprije su zahvatile SAD, a potom i ostatak zapadnog svijeta.“ Javlja se i termin „smart casual“. „Korijen riječi casual poručuje da takva odjeća treba biti neformalna, gotovo nasumce odabrana, sve bi trebalo izgledati kao da nije uložena specijalna trud pri odabiru odjeće. S druge strane, smart sugerira eleganciju, upućenost u modu i odjeću, bolju marku, finije tkanine.“ [2]

Sl.7. Primjer poslovne odjeće za žene i za muškarce

„Poslovno odijevanje ima izrazito važnu ulogu u uspješnom poslovanju. U prošlom stoljeću zatvoreni oblik odijela bio je prilagođen konzervativnijem poslovanju, dok današnje ubrzano poslovanje, u kojem se vrednuju fleksibilnost i pristupačnost, doprinosi omekšavanju krutog izgleda odijela iz prošlog stoljeća. Time se nastoje zadovoljiti potrebe pojedinca za većom slobodom u vlastitom izražavanju i težnje za razbijanjem krutih nametnutih konvencija. Međutim, unatoč praćenju novih trendova u boji, tkanini i konstrukciji, u svojoj suštini, osnovni oblik ostao je nepromijenjen i time je poslovno odijelo zadržalo status antimodnog fenomena. Upravo ta podvojenost između modnog i tradicionalnog morala bi biti izazovom i poticajem suvremenim dizajnerima za nova promišljanja, a posebice industriji koja će znati oslušivati potrebe suvremenoga poslovnog duha.“ [2]

2.3.2. Istraživanja o kodeksu odijevanja u poslovnim objektima

Uredska moda je još uvijek klasična i strogo definirana bez obzira na vremenske uvjete. „Poslovna odjeća zbog svoje nepromjenjivosti predstavlja neku vrstu uniforme i time poprima obilježje antimode.“ [3] U istraživanju koje je provedeno na internet stranicama - forumima, postavljena su pitanja o kodeksu odijevanja unutar organizacije. Neki od odgovora su sljedeći:

Atlantic grupa- svojim zaposlenicima propisuje formalno odijevanje za vrijeme radnog vremena. Od muškaraca zahtjeva, prema poslovnom bontonu, da u poslovanju sa strankama imaju odijelo i kravatu. Žene moraju paziti na pravilno i diskretno korištenje kozmetike, diskretno korištenje parfema i obavezno korištenje dezodoransa. Svaki zaposlenik bez obzira na radno mjesto, svojom pojavom i ponašanjem mora ostaviti pozitivan dojam na druge ljude. Tome doprinosi njegovan izgled i urednost zaposlenika te povjerenju stranaka i poslovnih partnera prema tvrtki. Na taj način se izražava pozitivan odnos zaposlenika prema poslu koji obavlja, ali i prema suradnicima i poslovnim partnerima [2].

INA- Za zaposlenike u Ini postoji i kodeks poslovnog ponašanja i etike. Prema člancima 14. i 15. svi su radnici dužni dolaziti na posao u prikladnoj odjeći, te obavezno nositi identifikacijsku karticu. Osnove poslovnog odijevanja su urednost, praktičnost elegantnost i skladnost, ukratko primjereno poslu koji se obavlja, životnoj dobi, statusu, modnim i materijalnim mogućnostima. Valja imati na umu da poslovno odijevanje ne bi smjelo biti ekstravagantno i ekstremno moderno, smatraju u Ini. „Radna odjeća mora biti uvijek čista i uredna, naročito košulje i majice. Tenisice, ležerne sportske sandale, neprimjereno kratke suknje i majice, neprimjereno prozirne majice te kratke hlače nisu dopušteni. Ležerniji odnos prema odjeći tolerira se isključivo radnicima koji rade na proizvodno-prerađivačkim postrojenjima. Svi radnici koji rade u posebnim uvjetima (bušotine, procesna postrojenja, laboratoriji, benzinske postaje itd.) trebaju nositi zaštitnu (radnu) odjeću namijenjenu tim poslovima i koristiti propisana zaštitna sredstva sukladno Pravilniku o zaštiti na radu“ [2].

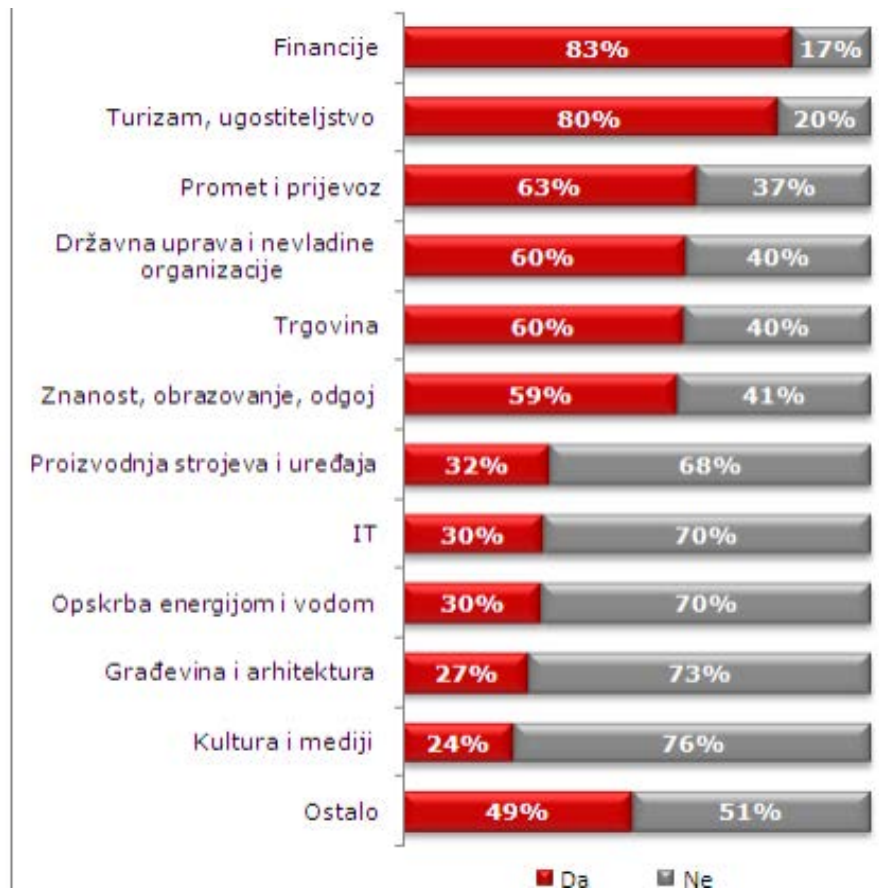
T-HT, izuzev u svojim T-Centrima, gdje su djelatnici odjeveni sukladno korporativnom standardu, ne propisuje strogo određeni „dress code“. Muškarci su u uglavnom u odijelima, a žene u poslovnim kostimima. U T-HT-u postoji „casual Friday“: sportsko izdanje poslovnog kostima. Prema tome, petkom svi zaposlenici dolaze na posao ležernije odjeveni. Iako je riječ o ležernijem stilu odijevanja, ipak nije riječ o odjevnom stilu vikenda i privatnog vremena. „Za „ležerni petak“ najčešći je odabir sportsko izdanje poslovnih kostima: za muškarce to su sportski sakoi koji ne zahtijevaju

nošenje kravata, a za žene najrazličitije kombinacije, koje ne podrazumijevaju formulu suknja/hlače plus sako. Dakle, odjevni moto i petkom u T-HT-u svakako je ozbiljan poslovni izgled, no onaj koji dopušta primjerenu individualnost“ [2].

Banke- Kako bi pazili na izgled svojih zaposlenika, banke sve češće svojim djelatnicima na šalterima dodjeljuju odijela i kostime za rad, dok je udobnost na drugom mjestu. Djelatnici su prilično zadovoljni zimskim varijantama poslovne odjeće, dok su za ljetne verzije u većini banaka od sintetskih materijala. Za zaposlenike koji ne rade na šalterima, također su zabranjeni ležerniji stilovi odijevanja, prozirne majice, duboki dekoltei i gola leđa. Kao poželjne karakteristike poslovne odjeće ističe se da su ramena i pupak uvijek pokriveni, zabranjene su prekratke suknje, sportse majice i trenirke, te sve ostalo što ne ostavlja dojam ozbiljnog i profesionalnog poslovnog čovjeka [2].

Vodeći internet portal za oglašavanje slobodnih radnih mjesta „MojPosao“, objavio je istraživanje koje je proveo u siječnju i veljači 2011. godine. Ispitivanje je provedeno na 1.000 ispitanika kako bi se saznalo u kojoj su mjeri zastupljena pravila odijevanja na radnom mjestu, odnosno koliko se pažnje posvećuje odijevanju za posao te koje su razlike u odnosu na istraživanje koje je provedeno 2007. godine. Istraživanje je pokazalo da polovica ispitanika ima službeno propisani kodeks odijevanja (20%) ili nepisana pravila odijevanja (30%) u tvrtki u kojoj rade. Da nema propisan kodeks odijevanja, ali da se u situacijama kao što su poslovni sastanci ipak moraju formalno odjenuti, izjavila je četvrtina (26%) ispitanika, a četvrtina (24%) ih nema nikakav kodeks odijevanja. I u 2007. godini, kada je ovo istraživanje provedeno posljednji puta, 51% ispitanika izjavilo je da imaju definiran kodeks odijevanja. Gotovo je jednak omjer ispitanika kojih su se tada, a i onih koji se danas trebaju pridržavati nepisanih pravila ili formalnih pravila odijevanja.

Prema riječima ispitanika, službeno propisani kodeks odijevanja najčešće podrazumijeva formalnu poslovnu odjeću (45% slučajeva), a što se nepisanih pravila odijevanja tiče, najzastupljeniji je poslovni ležerni stil (41%). Kodeks odijevanja u najvećem broju slučajeva uključuje odjeću (97%) i obuću (77%), međutim tvrtke traže i određena pravila održavanja osobne higijene (68%). U najmanjem broju slučajeva kodeks se odnosi na frizuru (39%) i šminku (27%). Najviše ispitanika zaposlenih u financijskoj djelatnosti, njih 83%, imaju kodeks odijevanja (službeno propisani kodeks ili nepisana pravila odijevanja). Slijedi djelatnost turizma i ugostiteljstva u kojoj 80% ispitanika ima propisan kodeks odijevanja. Najmanje ispitanika zaposlenih u kulturi i medijima (24%) te građevini i arhitekturi (27%) ima kodeks odijevanja. [8]

Sl.8; Grafikon: Postojanje kodeksa odijevanja prema primarnoj djelatnosti tvrtke

Postojanje kodeksa odijevanja ovisi i o veličini tvrtke. Samo trećina (30%) ispitanika koji rade u malim tvrtkama (do 19 zaposlenika) ima kodeks odijevanja, dok je u velikim tvrtkama taj udio gotovo dvostruk (57%). Pravila odijevanja najmanje obvezuju zaposlene u privatnim tvrtkama u domaćem vlasništvu (41%). U onima u stranom vlasništvu su nešto prisutnija (53%), a najčešća su u stranim (70%) i domaćim institucijama (56%). Gledajući po regijama, kodeks odijevanja u najvećoj mjeri imaju ispitanici iz Dalmacije (54%) te istočne Hrvatske (53%). Ispitanici iz Zagreba nalaze se u „zlatnoj sredini“ (49%), a po pitanju poslovnog odijevanja u najmanjoj mjeri su strogi poslodavci iz središnje Hrvatske (43% ispitanika ima kodeks odijevanja) [8].

2.4. Uniforma kao zaštitna odjeća

2.4.1. Povijesni pregled

Od davnih se vremena odjeća koristi kao zaštitno sredstvo od vanjskih utjecaja. Prema mrežnom izdanju Hrvatske enciklopedije, odijevanje je zaštita čovjekova tijela ili pojedinih dijelova čovjekovog tijela pokrivalima od prirodnih i umjetnih materijala, a odjeća je nastala iz potrebe da se čovjekovo tijelo zaštiti od štetnih vanjskih utjecaja, ponajviše klimatskih: hladnoća, vrućina, vlaga i kiša. Kao jedan od razloga pojave odijevanja, prema Bibliji (koncept prvog grijeha), navodi se i stid. Povijesno gledano, koncept zaštite je imao različite konotacije za različite kulture u različitim razdobljima [16].

Istraživanja su pokazala da kod ranih naroda, tijela su bila prilagođena vremenskim uvjetima, odnosno bila su prilagođena ekstremnim vrućinama i hladnoći bez korištenja odjeće pa se odjeća nije koristila kao fizička zaštita. Tada se vjerovalo da prva odjeća koju su nosili, pojas na bokovima, štiti genitalno područje od magije, a dok su neki smatrali da je pojas jednostavno spiritualna zaštita, nositelji pojasa su smatrali da ih čuva od fizičke povrede. Kroz povijest su i najsofisticiraniji oblici fizičke zaštitne odjeće morali zadovoljiti društvene, emocionalne i duhovne potrebe onih koji su je nosili, u suprotnom je bila odbijena, bez obzira na zaštitu koju nudi [8].

Do 20. stoljeća je zaštitna odjeća služila jednoj od dvije funkcije- kao sklonište od klimatskih uvjeta ili kao zaštitni oklop. Materijali koji su bili korišteni u proizvodnji odjeće sa funkcijom skloništa su se razlikovali po regijama u kojima su ljudi živjeli kao i prirodni resursi koji su bili pronađeni u njihovim regijama. Na promjenu i razvoj takve odjeće su više utjecaja imali društveni običaji, tradicije i uvjerenja nego stvarni klimatski uvjeti zbog kojih su i pružali zaštitu. Lišće koje se nosilo u tropskim klimama, te životinjsko krzno nošeno u ledenim klimama- bili su najranija zaštitna odjeća. Odjeća koja se koristila kao zaklon, mijenjala se sa modom vremena, a u određenoj mjeri, isto vrijedi i za razvoj zaštitnog oklopa. „Europska odijela- oklopi i razrađeni kimono za samurajske ratnike predstavljaju simboličko značenje. Oklop ili štit evoluirao je kroz povijest. Najvećim dijelom kao odgovor na evoluciju oružja.“ [8] Već 1500 pr.n.e. prvi poznati oklop nosili su Egipćani koji se sastojao od nezgrapne odjeće (poput majice), na koju su se nizale, preklapale, ušivane brončane ploče. Lagane fleksibilne štitove koji su bili otporni na metke i eksploziv je bilo moguće oblikovati tek 60-ih godina 20.stoljeća i to od aramidnih vlakana koje je Kevlar patentirao. Tijekom druge polovice 20. stoljeća je proširen cijeli koncept zaštitne odjeće, poput gumene i bunker jakne za vatrogasce. Važnost takve

zaštitne odjeće je u njenim funkcionalnim elementima. Ciklus evolucije protektivne odjeće može se poistovjetiti s onim u medicinskom svijetu. Kako su organizmi razvijali otpornost na lijekove koji su ih trebali poraziti, znanstvenici su išli korak naprijed i razvijali nove lijekove. Kao što i zaštitna odjeća otklanja svaku prijetnju, pojedini su pothvati i dalje opasni, te zahtijevaju noviji i snažniji oblik zaštite [20].

2.4.2. Funkcionalnost zaštitne odjeće

Prema EN 240:2003, „Zaštitna odjeća, opći zahtjevi“, zaštitna odjeća je odjeća koja se nosi preko osobne odjeće ili je zamjenjuje, a dizajnirana je tako da pruži zaštitu od jedne ili više opasnosti. Također, ona je i važan higijenski čimbenik. Pojam „zaštitna odjeća“ se danas općenito koristi za označavanje odjeće i dodataka koji su fokusirani na fizičku zaštitu tijela od beskrajnih fizičkih prijetnji. U svakodnevnom životu, odjeću koristimo kao zaštitu od vremenskih prilika kao što su vrućina, sunce, hladnoća, kiša, snijeg i druge vremenske nepogode. Zaštitna odjeća omogućuje tijelu da opstaje u različitim prostorima i da individualno zaštiti u različitim opasnim okruženjima (kao što su ratne zone, opasne otrovne kemikalije itd.) te omogućuje zaštitu u sportu i rekreaciji. Vrlo često, zaštitna odjeća mora osiguravati više zaštitnih funkcija i ujedno osiguravati prirodno disanje kože. „Uz velike troškove proizvodnje materijala, važni parametri su otpornost na habanje, postojanost na kemikalije, otpornost na stvaranje statičkog elektriciteta, perivost i svi aspekti termičkog ponašanja, apsorpcija vlage i mogućnost stvaranja udobnosti materijala. Osobna zaštitna oprema za zaštitu tijela treba biti izrađena od odgovarajućih materijala tako da budu komforna, lagana i udobna, te da ne smetaju prilikom kretanja.“ [1]

U slučaju kad je zaposlenik izložen štetnim utjecajima prljavštine, vlage, visoke temperature, za rad s raznim sredstvima rada (strojevi, instalacije i sl.) i za rad u prljavštini i prašini, uniforma mora biti izrađena od pamuka ili kepera u jednodjelnoj ili dvodjelnoj izvedbi (jakna i hlače). Za komunalne djelatnosti (rad u kanalizacijskoj mreži, odvozu smeća, čišćenje ulica), pri plovidbi, ribarenju i sl. djelatnosti, radna uniforma mora biti od impregniranog materijala, te od materijala koji je otporan na otrovne i nagrizajuće tvari [1]. S obzirom da su mnoga radna mjesta vrlo rizična, a čovjek je često izložen nepovoljnim uvjetima rada, razvijena su vlakna koja omogućuju sigurnije radno djelovanje i štite radnika od opasnosti. Uzmimo za primjer vatrogasce, zavarivače, radnike u kotlovnica, radnike na naftnim platformama, pripadnike civilne zaštite koji su tijekom obavljanja svojih radnih aktivnosti izloženi vanjskim utjecajima kao što su

djelovanje topline, vatre, vode, statičkog elektriciteta, kemijskih sredstava, a k tome rade i u uvjetima slabije vidljivosti. Proizvodnja vlakana posebnih svojstava omogućuje proizvodnju raznolikih materijala koji su vrlo kompleksne građe s unaprijed zadanim svojstvima. U želji da se čovjeka zaštiti pri obavljanju njegovih radnih aktivnosti, razvijeni su vatrootporni tekstili (tekstili smanjene zapaljivosti i gorivosti).

Prema funkciji zaštite, zaštitna se odjeća može podijeliti na sljedeće skupine:

- tehnička zaštitna odjeća koja pruža mehaničku zaštitu od zahvata pokretnih dijelova strojeva, presijecanja, te od letećih čestica. U tu skupinu zaštitne odjeće ubraja se i upozoravajuća odjeća visoke vidljivosti, te antistatička odjeća. Takva upozoravajuća odjeća koja ima visoku vidljivost, služi tome da se postigne uočljivost korisnika u opasnim situacijama. Često je nose radnici koji rade na prometnicama, lučki radnici, osoblje u zračnim lukama, vatrogasci... postoje 3 klase uočljivosti, s time da je treća klasa materijal najveće uočljivosti [4].

Sl.9.Utjecajna obilježja tekstilnog materijala

- kemijska i biološka zaštitna odjeća je odjeća koja je izrađena od viskoceluloznih kvalitetnih materijala koji štiti korisnika i sprječava prolazak tekućih, krutih i plinovitih kemikalija. Šivaju se i spajaju posebnim tehnikama, tako da spojevi ostaju nepropusni. Upotrebljava se u radu sa otrovnim plinovima, u akcidentima s raspršenim kemijskim, biološkim i radioaktivnim tvarima [4].

Sl.10. Primjeri kemijske zaštitne odjeće s obzirom na trajnost uporabe: a. Plinonepropusni jednokratni kombinezon; b. Tyvek® jednokratni kombinezon; c. Plinonepropusno odijelo ograničene upotrebe, tip 1A izrađeno od Tychem materijala; d. Plinonepropusno odijelo tip 1A izrađeno od materijala Viton/Butyl/Viton ili Viton Laminat (www.tehprojekt.com)

- toplinska zaštitna odjeća izrađena je od materijala koji pružaju dobru toplinsku izolaciju. Osim što su izrađeni od materijala koji je otporan na visoke temperature i gorenje, istovremeno moraju biti vodonepropusni. Posljednjih su godina proizvođači materijala za zaštitu od toplinskog zračenja i prskanja rastaljenih čestica, postigli veliki napredak u kvaliteti i izvedbi krojeva [4].

Sl.11. Zaštitna odjeća pri radu kod niskih temperatura

- odjeća za zaštitu od kiše i hladnoće koja bitno koristi radnicima koji rade na otvorenim uvjetima niskih temperatura, izloženi utjecaju vjetra, kiše, snijega ili u radu u hladnjačama. Neki od radnika kojima ovakva zaštitna odjeća služi su radnici na gradilištima, cestama, na brodovima, u šumama i slično [4].

- vatrogasna odjeća koja štiti vatrogasca pri gašenju požara, ali i spašavanju ljudskih života, te sprečavanju štete na imovini i okolišu. postoje vatrogasna odijela za gašenje strukturnih požara i za gašenje šumskih požara. Pošto su vatrogasci sve više izloženi kemijskim i biološkim agensima, zaštitna odjeća mora zadovoljiti zaštitu od kemijskih i bioloških štetnosti [4].

Sl.12. Vatrogasna odjeća

2.4.3. Hrvatske norme za zaštitnu odjeću

Zaštitnoj odjeći je glavna zadaća da štiti ljudsko tijelo od štetnih utjecaja. Takva odjeća mora ispunjavati najviše sigurnosne standarde, te biti u skladu sa zahtjevima radne okoline u kojoj se koristi. Na internet stranici „Narodnih novina“, može se naći „Popis hrvatskih normi za osobnu zaštitnu odjeću“. Oznaka hrvatske norme koja je prihvaćena i koja se koristi u Republici Hrvatskoj kao hrvatska norma je HRN EN 340:2004, a njen naziv je „Zaštitna odjeća – Opći zahtjevi (EN 340:2003)“. Zaštitna odjeća je u njoj definirana kao odjeća koja pokriva ili zamjenjuje osobnu odjeću, te pruža zaštitu od jednog ili više rizika koji mogu ugrožavati sigurnost i zdravlje osoba na radu. Ova se norma ne može koristiti samostalno već isključivo u kombinaciji sa nekom drugom normom. Temeljni dokument za primjenu zaštitne odjeće je Direktiva Vijeća 89/686/EEZ [17].

Kako bi zaštitna odjeća bila djelotvorna i funkcionalna, važno je da posjeduje sljedeće karakteristike:

- Univerzalnost – s obzirom na konstrukciju (nema podjele na mušku i žensku odjeću).
- Da je izrađena u nekoliko odjevnih veličina kako bi bila omogućena uporaba u širokom rasponu antropometrijskih razmjera.
- Da je ergonomski oblikovana u skladu sa dinamički antropometrijskim uvjetima uporabe. Pri izvođenju aktivnosti bitno je da osigurava udobnost pri nošenju i slobodu kretanja onoga tko ju nosi.
- Da je posebno dizajnirana, ali da su sagledane i sve mogućnosti uvjeta nošenja koji mogu nastati prilikom nošenja alata, pribora, aparata za disanje i slično [4].

Također, poslodavac ima dužnost u skladu sa zaštitom na radu i njenim pravilnicima:

- Procijeniti koje opasnosti i štetnosti prijete, te rizike koji iz njih proizlaze.
- Eliminirati i umanjiti opasnosti na izvoru.
- Eliminirati ili umanjiti rizike kolektivnim mjerama.
- Eliminirati ili umanjiti rizike administrativnim mjerama.
- Odabrati prikladnu zaštitnu opremu nakon procjene realnih „preostalih“ rizika [4].

Prema HRN EN 340, osnovni zdravstveni i ergonomski zahtjevi za zaštitnu odjeću su: dizajn, neškodljivost, udobnost, vijek trajanja odjeće, način označavanja odjeće i općenite informacije proizvođača.

Sva zaštitna odjeća treba biti označena. Informativni dio mora biti na službenom jeziku zemlje. Oznake trebaju biti na samom proizvodu ili na naljepnici pričvršćenoj na proizvod na način da su vidljive i čitljive i otporne na pranje. Sve oznake i piktogrami moraju biti dovoljno veliki da omogućuju dobru čitljivost. Takvo označavanje spada pod osnovno označavanje dok specifično označavanje podrazumijeva da oznake trebaju sadržavati sljedeće informacije:

- ime, trgovačka marka
- tvornička oznaka tipa odjeće, tvorničko ime
- oznaka veličine
- broj specifične norme EN (npr. EN 471)
- piktogram koji prikazuje specifičnu opasnost, dizajn odjeće, razinu zaštitnog djelovanja
- upute o načinu održavanja odjeće

„Održavanje zaštitne odjeće treba biti u skladu s podacima navedenim na uputama proizvoda od strane proizvođača.

Promjene dimenzija zbog održavanja zaštitne odjeće ne smiju prelaziti 3% po dužini ili širini ukoliko nije definirano drugim specifičnim zahtjevima.“ [19]

2.5. Uniforme za osoblje ugostiteljskih objekata

Obzirom da na kraju ovoga istraživanja slijedi kolekcija za osoblje restorana, u nastavku će biti obrađena neka određena pravila i smjernice za dizajn takve radne uniforme.

Uočljiva i prepoznatljiva uniforma osigurava prepoznatljivost radnog osoblja u ugostiteljskim objektima. Ona je još samo jedan način kojim se gostima prikazuje objekt i usluga koja se nudi u lokalima. Ukoliko gost nešto zatreba, lako može uočiti nekoga od osoblja. Isto tako, može razlikovati domaćina, konobara, sommeliera itd. Također, radna uniforma koja izgleda dobro i dobro se uklapa u uređenost i ponudu lokala, osim na goste, ona pozitivno utječe i na osoblje koje se osjeća ponosno na svoj posao, koje time djeluje samouvjereno i profesionalno. Prema takvom osoblju, gosti stječu povjerenje. Na svakom dijelu lokala trebao bi biti vidljiv brand npr. interijer, inventar... Često se koristi i dodatna mogućnost personalizacije odjeće na način da se na uniformama rabi i logotip kuće. U pravilniku objavljenom u Narodnim novinama pod nazivom „Pravilnik o posebnoj radnoj odjeći i obući osoba koje na svojim radnim mjestima u proizvodnji ili prometu

dolaze u neposredan dodir s namirnicama, sredstvima za održavanje osobne higijene, njegu i uljepšavanje lica i tijela“ stoji sljedeće:

Članak 2.

„...7.u ugostiteljskim objektima:

a) na usluživanju jela i pića - hlače ili suknju u boji, košulju ili bluzu odnosno radnu kutu u svijetloj boji. Ukoliko se u objektu uslužuje samo piće umjesto radnih hlača ili suknje dostatna je pregača u svijetloj boji,

b) na točenju i spravljanju pića - košulja ili bluza i pregača u svijetloj boji. Šef sale, šef konobara i šef servisa mogu nositi odijelo, smoking ili frak odnosno kostim ili haljinu u crnoj ili u drugoj boji: Posebna radna odjeća osoblja uposlenog u objektima iz točke 7. ovoga članka može biti u skladu sa specifičnostima i posebnim karakteristikama pojedinog objekta...“ [7]

U skladu sa zahtjevima navedenima u pravilniku, dizajner radnih uniformi dužan je osmisliti odgovarajuću uniformu za zaposlenike. Osim dobrog dizajna koji pridonosi osobnosti lokala, važno je da uniforme budu udobne, od pažljivo odabranih materijala za svako radno mjesto ovisno o izvršavanju određenog posla, te da se lako održavaju.

Za rad u kuhinji bitno je odabrati materijal koji je predviđen za isto, a to je u pravilu gotovo 100% pamučni materijal koji diše i ne skuplja mirise. Kuharima je bitno da pri iznošenju vlastitih jela svojim gostima, ne šire mirise iz kuhinje te da izgledaju atraktivno kada su izloženi očima javnosti.

Odjeća za konobare bi trebala također biti što jednostavnija i jeftinija za održavanje, te što otpornija na gužvanje. Pamuk je najudobniji materijal za nošenje, ali ne i najtrajniji. Odjeća od pamuka se može prati na višim temperaturama, a to osigurava uništavanje bakterija i virusa koji se mogu naći na odjeći, što je veoma važno kada je riječ o radu sa hranom. Za razliku od pamučne odjeće, odjeća od sintetskih tkanina je dugotrajnija, a pere se na nižim temperaturama uz uporabu sterilizatora za tkanine. Najčešće se odabiru miješani materijali odnosno kombinacija poliestera i pamuka ili pamuka oplemenjenog elasthanom. To su materijali koji su suvremeni i moderni materijali, te koža u njima diše. U praksi su se pokazali kao odličan izbor iako se mnogi ugostitelji odlučuju za pamučni materijal kojemu je mana to što se lakše gužva i teže održava. Na tržištu se danas mogu naći i uniforme za restorane izrađene od materijala koji su otporni na mrlje. Takvi materijali ne propuštaju vodu i ostale tekućine, lako su perivi i ugodni za nošenje.

Osim uniforme, važno je i voditi računa i o ostalim modnim dodacima kao što je kravata ili leptir mašna, ali i o obući, te sveukupnoj usklađenosti s uniformom. Kada govorimo o obući, konobari i kuhari svakako moraju imati odgovarajuću radnu obuću. Za kuhinju je potrebna i zaštitna radna obuća. Izbor je moguć između klasičnih kuharskih cipela, mokasinki ili klompa. Uglavnom su izrađene od kože bijele boje, te su dodatno pojačane zaštitnom kapićom kako bi se smanjila mogućnost ozljeda na radu, a izradom su prilagođene za dugo stajanje. Za rad u kuhinji također bi bilo poželjno da obuća ima protuklizni potplat. Obuća za konobare je izradom prilagođena za hodanje, a također je izrađena od kože, lagana je i u pravilu je crne boje te estetski lijepog izgleda.

2.5.1. Domaćica i domaćin

Prva osoba koju gost susreće ulaskom u restoran jest domaćica ili domaćin. Domaćini rade na dočekivanju, prijemu i smještanju gostiju u restoran. Prema tome, domaćica i domaćin su prve osobe koje komuniciraju sa gostom. Njihova odjevna kombinacija nije strogo određena. Bitno je kao i kod svih zaposlenika, da se uklapaju u vizualni identitet poslovnog objekta, te da je odjeća pristojna i dostojanstvena.

2.5.2. Konobarica i konobar

U većini ugostiteljskih objekata možemo primijetiti da su konobari odjeveni u klasične odjevne kombinacije. Crne hlače, bijela košulja, modni dodatak poput leptir mašne ili kravate, a ponekada i crni prsluci, duga ili kratka pregača - pokazali su se kao klasična kombinacija primjerena za posao koji obavlja konobar. U slučaju konobarice, umjesto hlača može se nositi suknja pristojne dužine i kraća pregača. Kako bi dobili na prepoznatljivosti poslovnog objekta i cjelovitosti osoblja, izvezen je logotip na gornjem odjevnom predmetu i to na vidljivom mjestu, bilo s prednje ili stražnje strane gornjeg odjevnog predmeta. No, sve se više ugostitelja odlučuje na originalnija rješenja koja će predstavljati vizualni identitet njihovog poslovnog objekta. „Danas sve više turističkih objekata pokušava izbjeći tu monotoniju izborom poslovnih uniformi i traže novi prepoznatljiv modni izričaj koji je moderan i dizajnom se uklapa u arhitekturu objekta i vizualni identitet objekta. [4]

Sl.13. Klasična odjevna kombinacija za konobare

2.5.3. Sommelierka i sommelier

Radno mjesto sommelier uglavnom postoji u objektima više kategorije, odnosno u boljim hotelima i restoranima. Sommelieri kao osobe koje poslužuju vino, uglavnom imaju vrlo jednostavnu odjevnu kombinaciju koja uključuje bijelu košulju, crne hlače i crne pregače ili prsluk, a ponekad nose i kravatu ili leptir mašnu.

Sl.14. Sommelieri

2.5.4. Šef i pomoćni kuhari

O tome koliku važnost predstavlja radna uniforma Chefa kuhinje u nekom restoranu, u svom akademskom članku govore Ivan Novak i Bosiljka Šaravanja: „Dotjerivanje svakog proizvoda, čak iako je turistički proizvod, dodana mu je vrijednost i utječe na cijenu proizvoda. Na primjer, radna odjeća šefa kuhinje, potrebno je voditi računa o njegovoj uniformi s aspekta estetskog izgleda, funkcionalnosti i kvalitete te uniforme. Zato što su šefovi kuhinje postali sve više važni i vrijedni promotori njihovih restorana i hotela čak i regija. Urednost i atraktivnost nastupa su krajnje važni u svim javnim prigodama i nastupima jer su izloženi očima javnosti.“[4]

Sl.15. Tradicionalna uniforma šefa kuhinje

Uniforma za šefa kuhinje uključuje kuharsku kapu, bluzu koja ima dvoredno kopčanje, hlače i pregaču. Kako je kuharima vrlo važan izgled kada poslužuju svoje jelo, dvoredno kopčanje bluze omogućuje da se bluza kopča na obadvije strane, a na taj način kuhar može prekriti moguća zaprljanja koja su nastala tijekom kuhanja. Osim prekrivanja zaprljanja, dvoredno kopčanje ima još jednu svrhu, a to je da štiti tijelo u slučaju prskanja kipuće tekućine. Obzirom da su ove uniforme izložene čestom pranju i kontakta uniforme sa toplinom, dugmad koja se koriste na njima su često izrađena od čvorova tkanine. Pregača štiti uniformu od zaprljanja.

Šef ima zadaću rukovođenja restorana, kreiranja jelovnika i glavna je uloga među kuharima u kuhinji, stoga se njegova odjeća mora malo razlikovati od odjeće pomoćnih kuhara.

3. EKSPERIMENTALNI DIO

3.1. Natječaj – dizajn uniformi za osoblje restorana

Restoran „Pelegrini“ koji se nalazi u Šibeniku, 16.12.2016., objavio je natječaj za studente Tekstilno-tehnološkog fakulteta tražeći originalna rješenja za uniforme njihovih zaposlenika. Nakon nekoliko traženih dorada, na kraju su se odlučili da uopće neće ići u realizaciju projekta. Sve uniforme koje su prezentirane kroz ovaj diplomski rad, izrađene su prema uputama dobivenim od naručitelja.

3.2. Upute za izradu kolekcije od strane naručitelja

3.2.1. Dobivene upute od strane naručitelja

Potrebno je bilo osmisliti slijedeće uniforme za osoblje restorana:

- Servis (server/konobar) M/Ž
- Sommelier M/Ž
- Domaćin/Domaćica
- Kuhinja – Chef M
- Pomoćni kuhari M/Ž

Prijava je morala sadržavati:

- Prijedlog materijala za svaku pojedinu uniformu (svaka pozicija ima svoje specifičnosti – npr. serveri provode puno vremena na terasi tijekom ljeta, kuhari su cijeli dan u kuhinji gdje je uvijek izuzetno toplo, itd.)
- Prijedlog posebnog motiva (npr. lokalni motiv) koji bi se provlačio kroz sva idejna rješenja
- Prijedlog šivaone

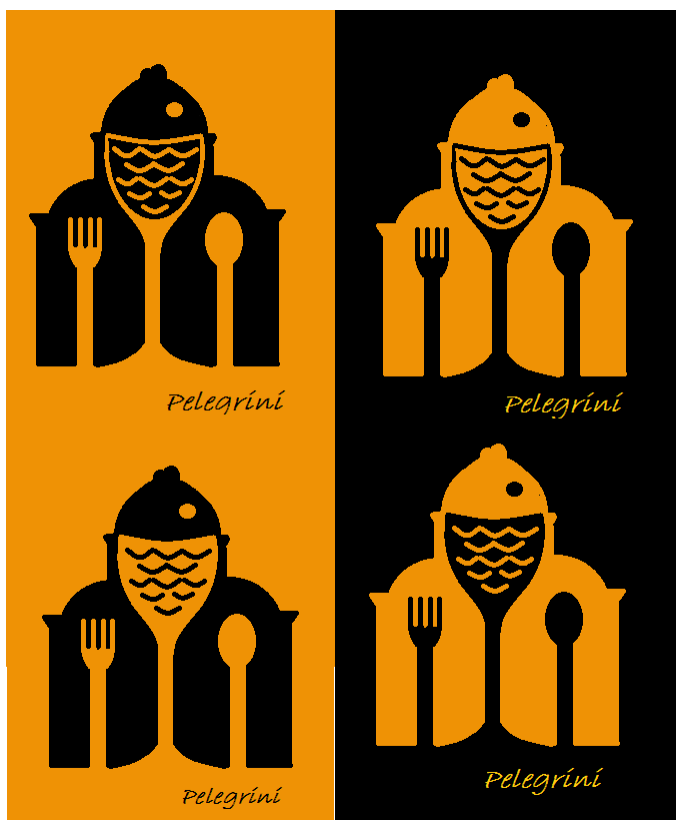
3.2.2. Dodatni zahtjevi koje uniforma treba ispunjavati

Pri dizajniranju uniforme za takve poslovne objekte kao što je restoran koji često prima sezonske radnike, bitno je obratiti pažnju na prilagodljivost kroja uniformi kako bi jedna uniforma bila primjenjiva za više odjevnih veličina i tipova tijela. Također, bitno je pripaziti da odjeća bude funkcionalna, te da ne ometa zaposlenike pri obavljanju njihovih

poslova kao što to može biti zapinjanje uniforme dok se konobari provlače pored stolova, eventualne gužve im mogu prouzročiti probleme ako im uniforma ne dopušta slobodno kretanje.

U nastavku će biti prikazana prva verzija kolekcije odabrane na natječaju. Neke dodatne zahtjeve koje uniforme moraju ispunjavati nisu bile predviđene u prvoj verziji. Bitno je obratiti pažnju na odabir materijala, osim što tamna odjeća privlači toplinu, ona se pri održavanju lakše ošteti. Za primjer uzmimo kuharsku odjeću koja je izložena čestim zaprljanjima, špricanju i slično. Ona se nerijetko otkuhava i tretira raznim kemikalijama što tamnu odjeću izbljeđuje. Stoga se preporuča bijela ili tkanina neke svjetlije boje. Također, potrebno je i osmisliti po dvije varijante svake uniforme, za toplije i hladnije uvjete rada.

3.3. Dizajn motiva

Sl.16. Motiv-4 varijante

Sl.17. Logotip restorana

Dizajn logotipa, vrlo je upečatljiv i što je najvažnije, privlači pažnju potencijalnog kupca jer se iz njega može puno toga iščitati. Jasno se vidi da se radi o restoranu i

vinoteci zbog elemenata vilice, žlice, a i čaše vina koja između vilice i žlice nalikuje na ribu. Sve to zaokružuje silueta katedrale Sv. Jakova koja se nalazi odmah u blizini restorana „Pelegrini“. Boje koje su korištene za izradu motiva, odgovaraju bojama njihovog postojećeg logotipa. Prijedlog pozicije logotipa na tijelu su leđa gdje je najupečatljiviji i najviše će privlačiti pažnju gostiju što će biti od velike koristi za stvaranje prepoznatljivog imidža. Print motiva može biti crne ili narančaste boje, ovisno o podlozi na kojoj se nalazi. Na slici se nalaze primjeri logotipa- 2 verzije za print na crnoj podlozi i 2 verzije za print na narančastoj podlozi.

3.4. Inspiracija za kolekciju

Inspiracija za kolekciju su boje logotipa restorana „Pelegrini“, morski valovi i kroj mornarskih hlača. Klasične krojeve radnih uniformi za osoblje restorana, djelomično su zadržane, ali oplemenjene novim prepoznatljivim elementima čime uniforme dobivaju novu vrijednost i postaju jedinstvene i upečatljive.

3.5. Prva verzija dizajna uniformi, prije korekcija prema uputama

Sl. 18. Domaćica 1

Sl. 19. Domaćica 2

Sl. 20. Domaćica 3

Sl. 21. Domaćin

Sl. 22. Sommelierka

Sl.23. Sommelier

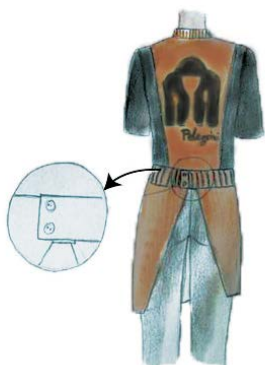
Sl. 24. Konobarica

Sl. 25. Konobar

Sl.26. Pomoćna kuharica

Sl.27. Pomoćni kuhar

SI.28. Šef kuhinje

SI.29. Pregača za kuhare

3.6. Prikaz kolekcije nakon korigiranja

Na nekim uniformama promjenjena je boja materijala. Crna košulju kod domaćina zamjenjena je bijelom. Tako napravljeno i sa kuharskim uniformama. Većinu krojeva je trebalo kompozicijski pročititi od suvišnih detalja što je pročitilo kompoziciju odjevnog predmeta te pojednostavinilo konstrukciju i izradu. Za domaćicu je odabrana jedna varijanta haljine i dodana varijanta sa hlačama. Također, domaćinima i konobarima dodana su dizajnerska rješenja uniformi za toplije i za hladnije dane. Motiv koji sam stavila na leđa, zamišljenog kao print, maknula sam prema naredbi. Na finalnoj kolekciji ne nalazi se logotip restorana.

Sl.30. Domaćica 1, varijanta za toplije dane

SI.31. Domaćica 2, varijanta za toplije dane

Sl.32. Domaćica 2, varijanta za hladnije dane

SI.33. Domaćin, varijanta za toplije dane

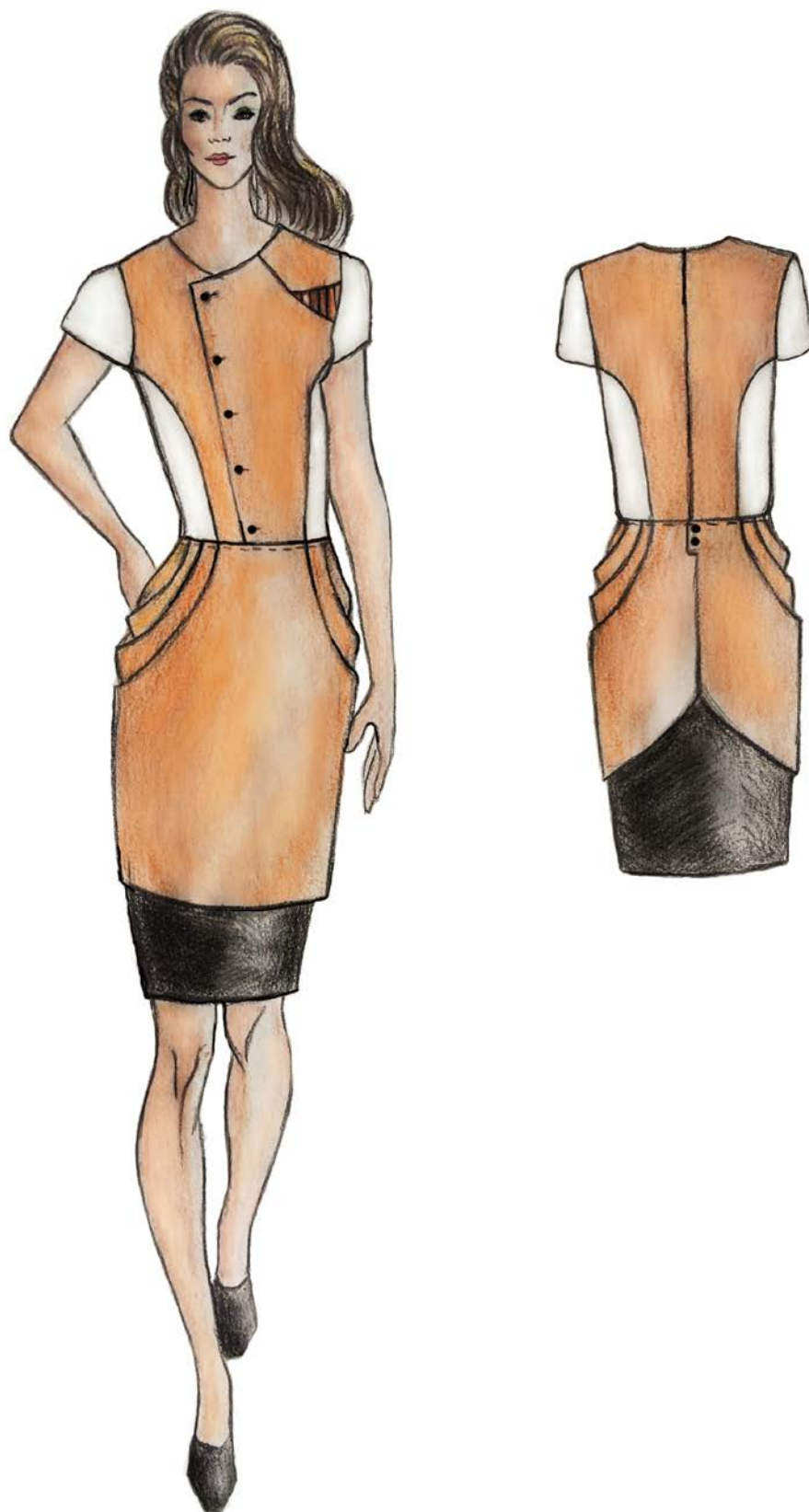
Sl.34. Domaćin, varijanta za hladnije dane

Sl. 35. Sommelierka

SI.36. Sommelier

Sl.37. Konobarica, varijanta za toplije dane

SI.38. Konobarica, varijanta za hladnije dane

Sl.39. Konobar, varijanta za toplije dane

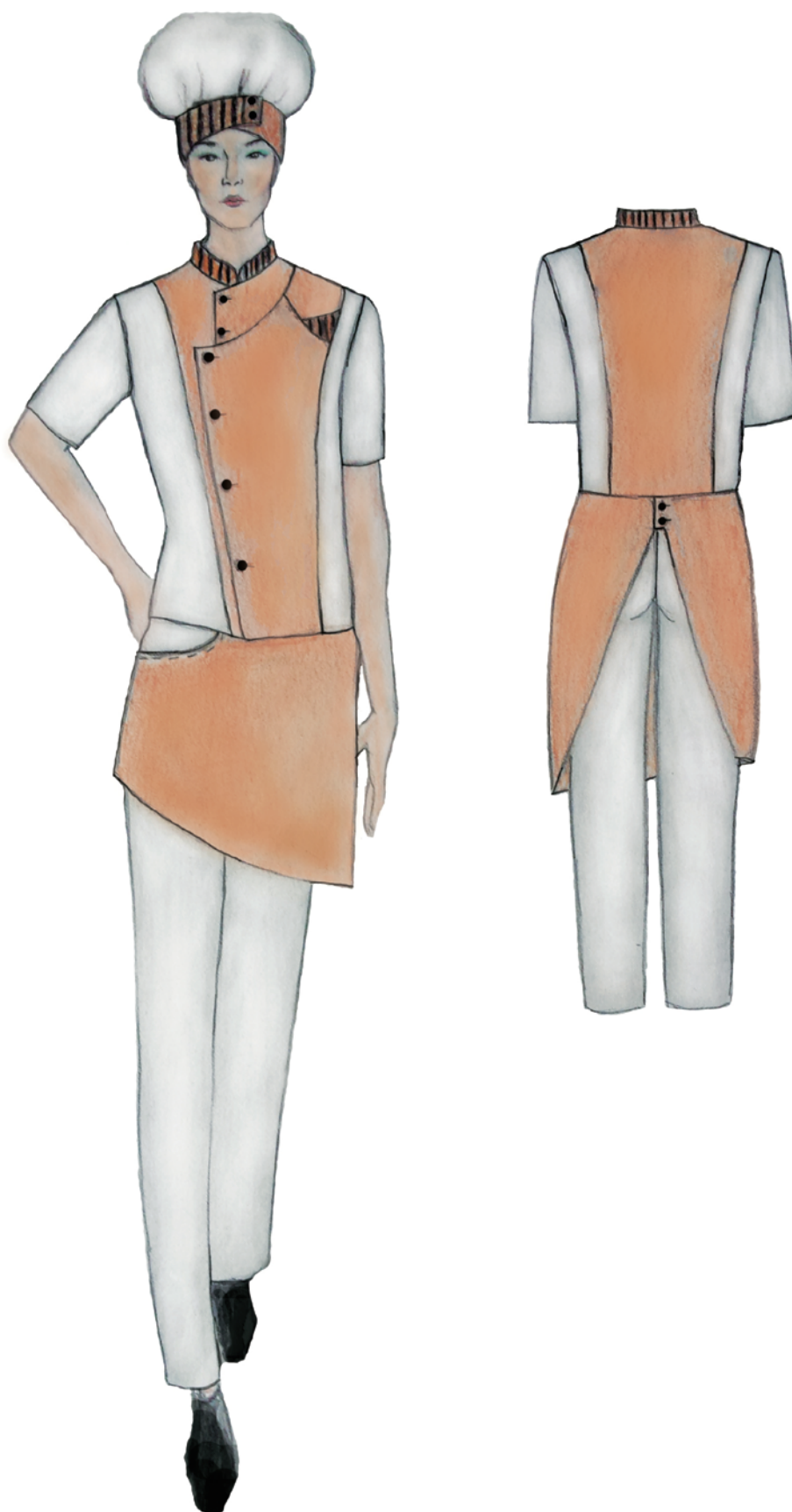
Sl.40. Konobar, varijanta za hladnije dane

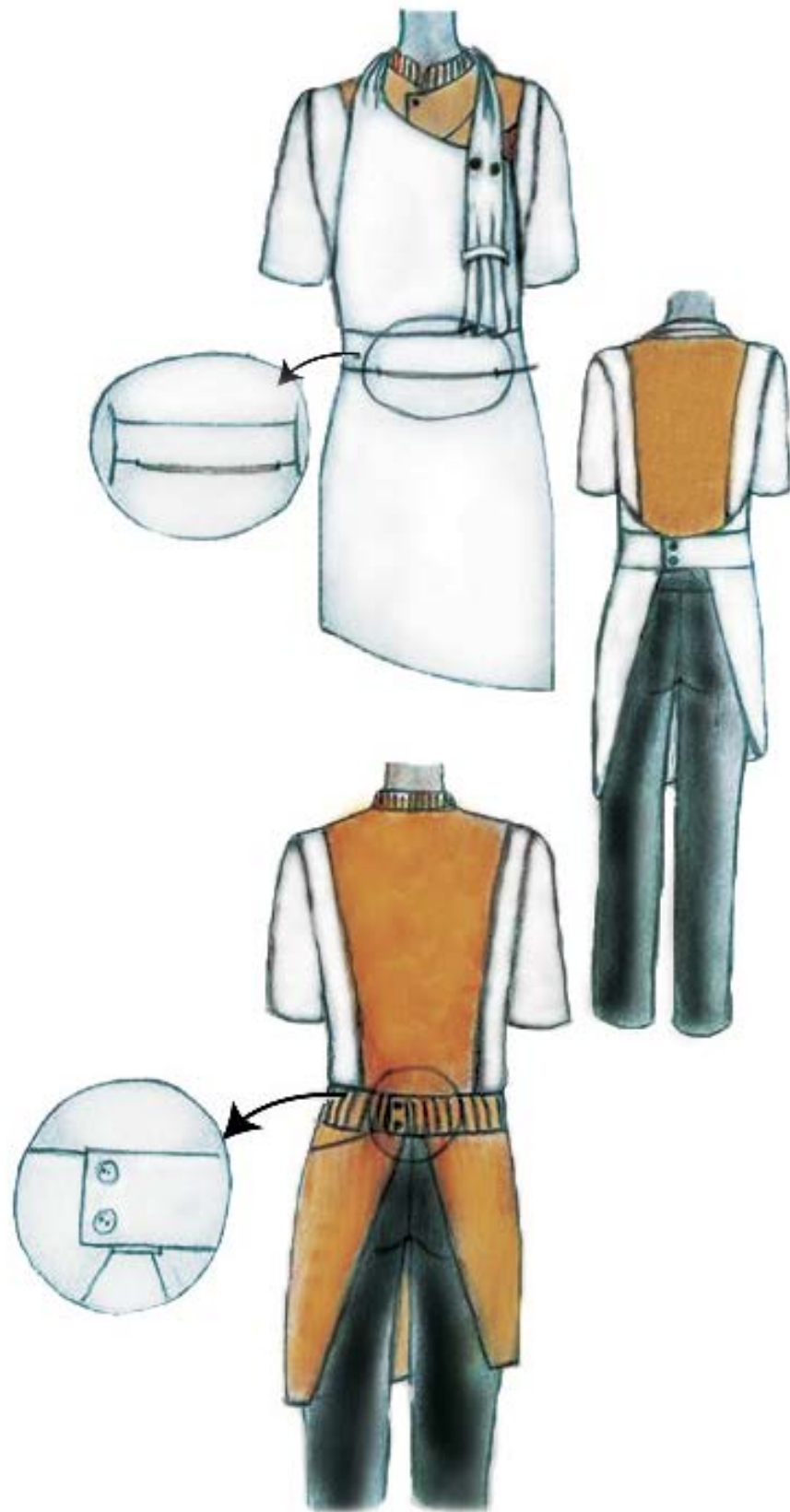
Sl.41. Šef kuhinje

Sl.42. Pomoćni kuhar

SI.43. Pomoćna kuharica

SI.44. Pregače za kuhare

4. KONSTRUKCIJA I MODELIRANJE HALJINE ZA DOMAĆICU

4.1. Izračun konstrukcijskih mjera

Glavne tjelesne mjere:

Tv	Tjelesna visina:	172cm
Og	Opseg grudi	96cm
Os	Opseg struka	78cm
Ob	Opseg bokova	107cm

Konstrukcijske mjere:

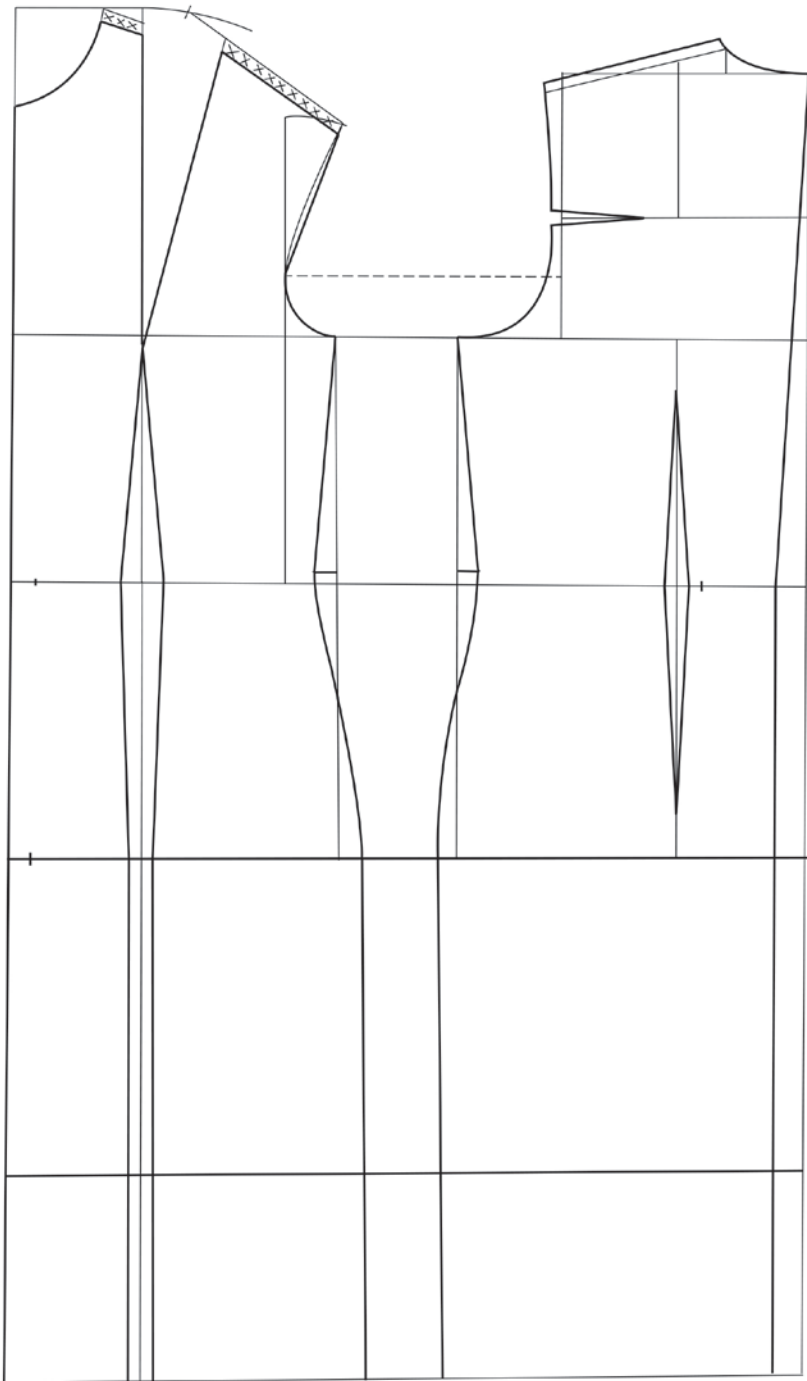
				Dodatak:
Do	Dubina orukavlja	$1/10Og+10.5$ cm	21,00 cm	+1 cm
DI	Dubina leđa	$1/4Tv-1$ cm	41,00 cm	
Vb	Visina bokova	$3/8Tv$	64,50 cm	
Dk	Duljina kroja	$5/8Tv$	92,00 cm	
Švi	Širina vratnog izreza	$1/20 Og+2$ cm	7,00 cm	
Vpd	Visina prednjeg dijela	$DI+1/20 Og-0.5$ cm	45,30 cm	
ŠI	Širina leđa	$1/8Og+5.5$ cm	18,00 cm	+1 cm
Šo	Širina orukavlja	$1/8Og-1.5$ cm	11,50 cm	+2 cm
Šg	Širina grudi	$1/4Og-4$ cm	21,00 cm	+1,5 cm
Šs	Širina struka	$1/4Os-1$ cm	18,50 cm	

Mjere za rukav:

Vri	Visina rukavnog izreza	izmjereno na kroju	38,00 cm
Oor	Opseg orukavlja	izmjereno na kroju	45,00 cm
Dr	Duljina rukava	$3/8 Tv-3$ cm	30,00 cm
Vro	Visina rukavne okrugline	$1/2 Vri-(2/10Šo+0.5$ do 1 cm)	15,00 cm
Kšr	Kosa širina rukava	$1/2 Oor-0,5$ do 1 cm	22,00 cm
Odr	Opseg duljine rukav		26 do 30 cm

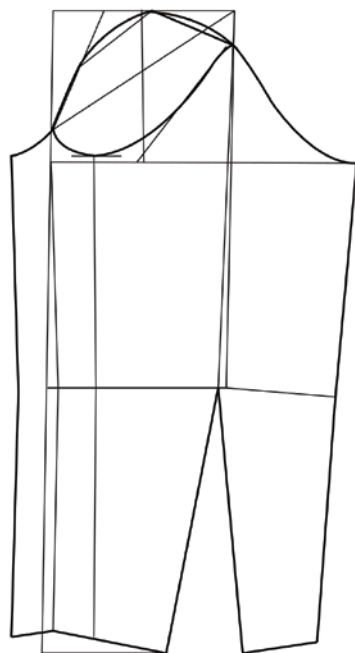
4.2. Konstrukcija modela haljine za domaćicu

Kako bi se mogao modelirati odabrani kroj za haljinu domaćice, najprije je potrebno konstruirati temeljni kroj haljine i rukav. Upute za konstrukciju prednjeg i stražnjeg dijela, te rukava za haljinu, korištene su iz knjige „Konstrukcija i modeliranje odjeće“ čiji su autori Darko Ujević, Dubravko Rogale i Marijan Hrastinski.

Sl.45. Konstrukcija temeljnog kroja ženske haljine

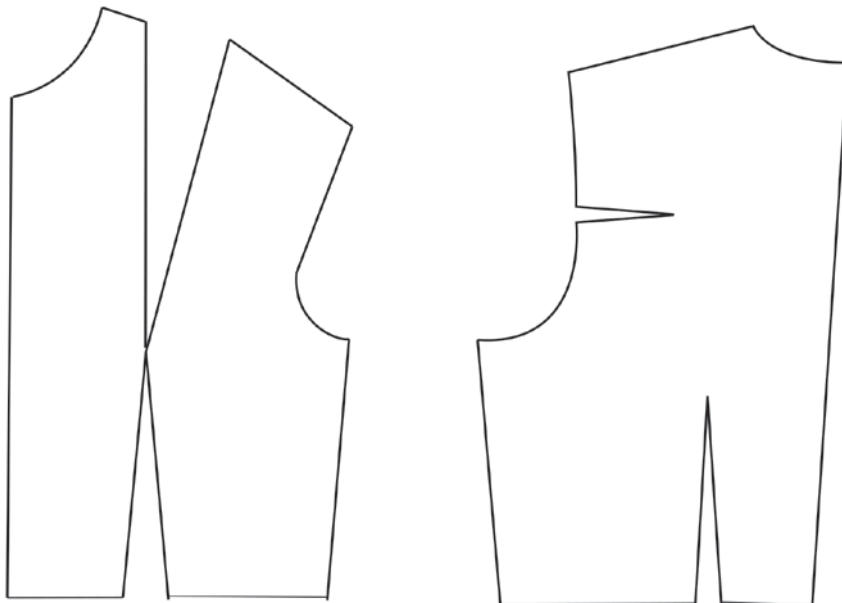
Sl.46. Konstrukcija temeljnog kroja rukava

4.3. Modeliranje modela haljine za domaćicu

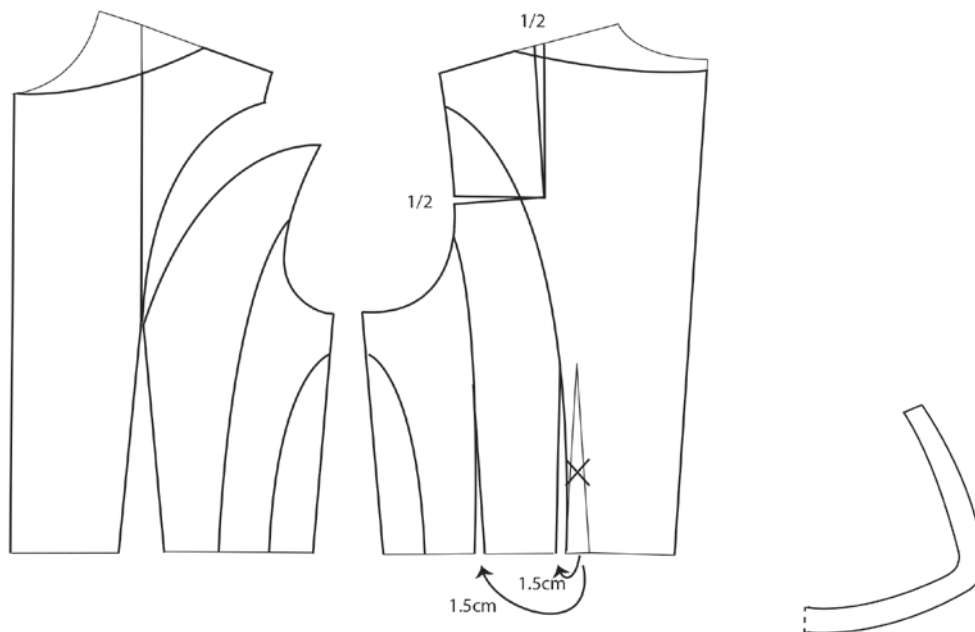
4.3.1. Modeliranje gornjeg dijela haljine i rukava

Nakon konstrukcije temeljnog kroja, slijedi modeliranje. Prednji dio haljine sastoji se od 7, a stražnji od 8 dijelova. Na gornjem prednjem dijelu potrebno je ucrtati krivulje koje su prikazane na kreaciji radi estetskog izgleda, a potom koristeći jednu od tih krivulja otvorimo i premjestimo prsni ušitak u orukavlje. Na taj način dobili smo tzv. „princess kroj“. Na liniji struka, od ušitka do bočnog šava, ucrtamo 2 oznake u razmaku od 4 cm i jednu od 3,5 cm, a one služe za crtanje krivulja na haljini od kojih je jedna (poput one od koje smo dobili „princess kroj“) također završava na krivulji orukavlja, a druga završava na bočnom šavu.

Na stražnjem dijelu, najprije se zatvara ušitak na orukavlju. Kao i na prednjem dijelu, na liniji struka označene su pomoćne točke: od bočnog šava po liniji struka 3,5 cm, zatim 4 cm, te ponovo 4 cm. Potom su ucrtane pomoćne točke u bočnom šavu te na krivulji orukavlja i oblikovali krivulje. Ušitak u struku je raspoređen po ucrtanim krivuljama. Letvica koja se našiva na vratni izrez dobivena je na način da se nakon izrezivanja krojnih dijelova prislone rameni šavovi prednjeg i stražnjeg dijela te se na paus papir precrtaju linije vratnog izreza te oblikuje letvica širine 4 cm.

Sl.47. Izdvajanje gornjeg prednjeg i stražnjeg dijela iz temeljnog kroja haljine

Sl.48. Modeliranje gornjeg prednjeg i stražnjeg dijela, te letvice za vratni izrez

Rukav je skraćen na duljinu od 12cm i dodana letvica širine 3,5cm koja se našiva na dužinu rukava.

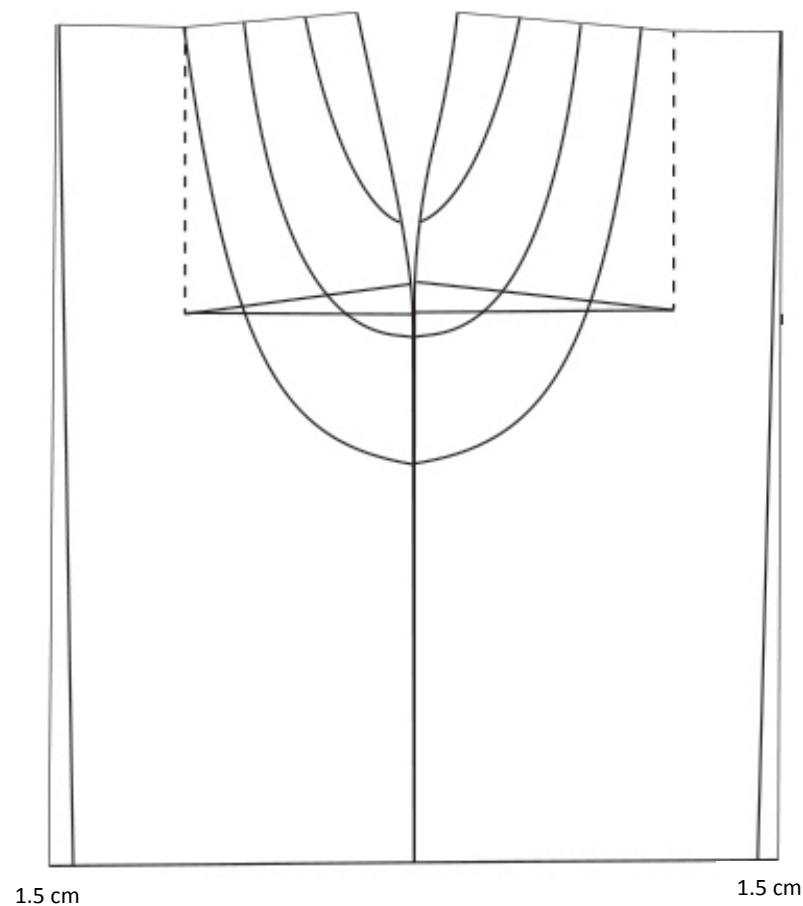

Sl.49. Rukav i letvica

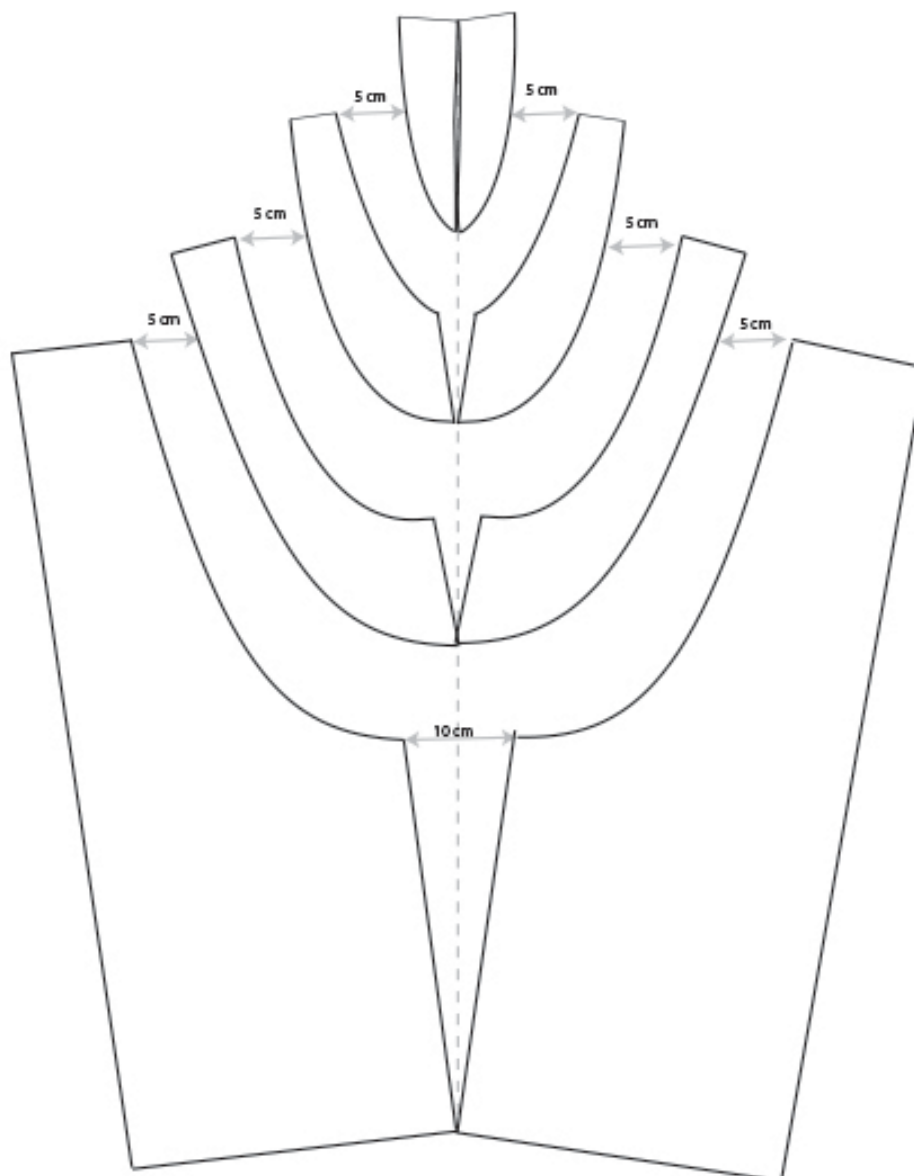
4.3.2. Modeliranje donjeg dijela haljine

Prema uputama iz knjige „Systemschnitt 1“, modeliran je donji dio haljine. Najprije je potrebno riješiti se ušitaka na prednjem i stražnjem dijelu.

Ucrtane pomoćne točke na liniji struka, koriste se i u crtanju krivulja na donjem dijelu haljine. Krivulje završavaju u bočnom šavu. Razmak između pomoćnih točaka na bočnom šavu iznosi 13,5 cm, 6,5 cm, te 5,5 cm. Isto je potrebno učiniti i sa stražnjim dijelom. Nakon što se ucrtaju krivulje, izreže se kroj po novo ucrtanim krivuljama, te se time dobije 4 dijela od prednjeg i 4 dijela od stražnjeg dijela kroja. Zatim se na novom komadu papira slažu dijelovi prednjeg i stražnjeg donjeg dijela na način kako je to prikazano na Sl.50.

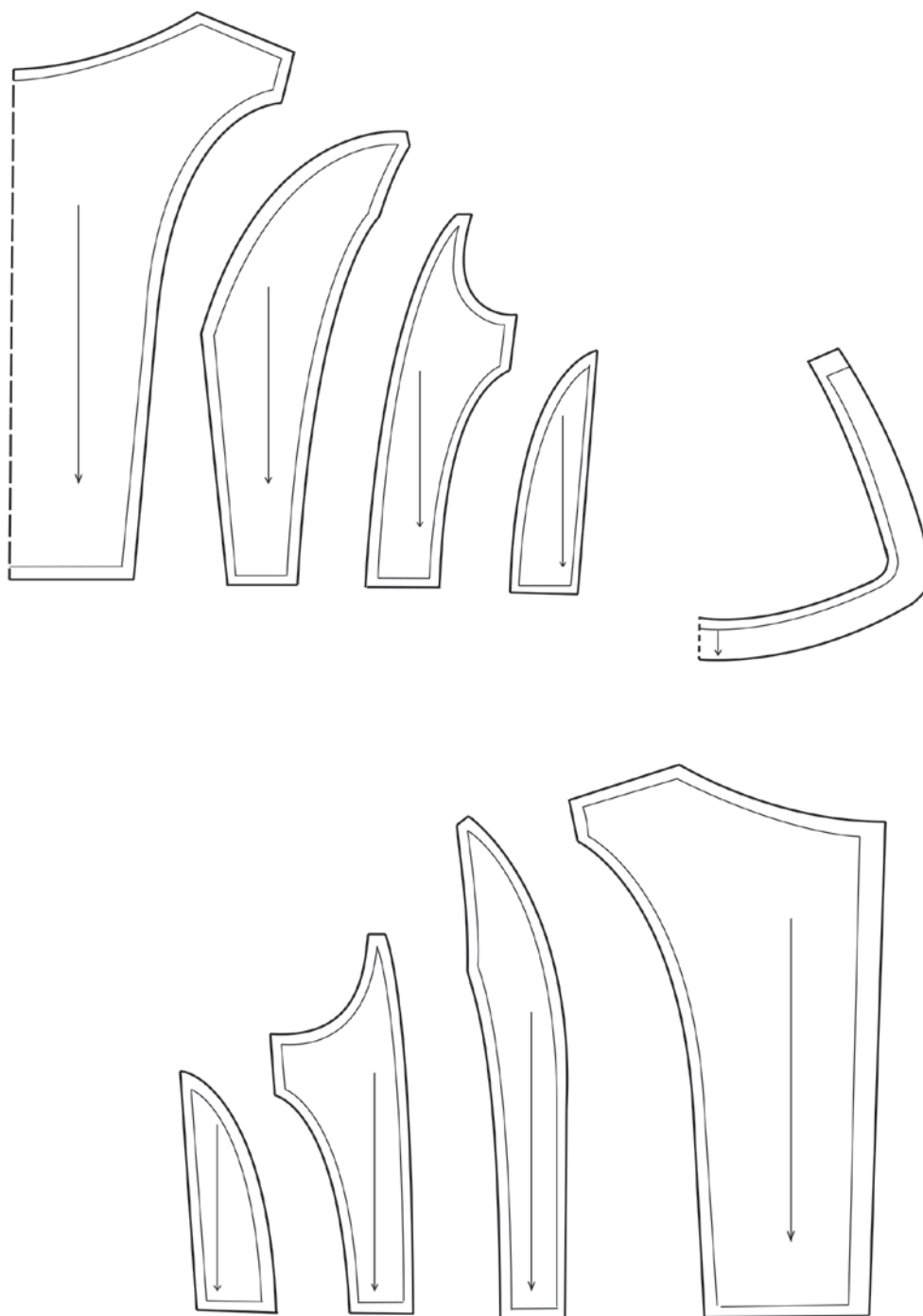
Sl.50. Modeliranje donjeg dijela haljine (ucrtavanje krivulja)

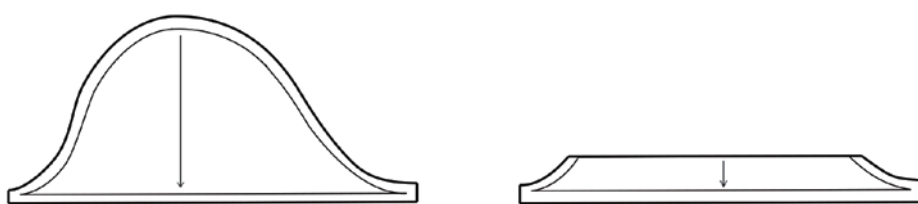
Sl.51. Modeliranje donjeg dijela haljine (slaganje dijelova za dobivanje nabora)

4.4. Dodavanje šavnih dodataka na model haljine

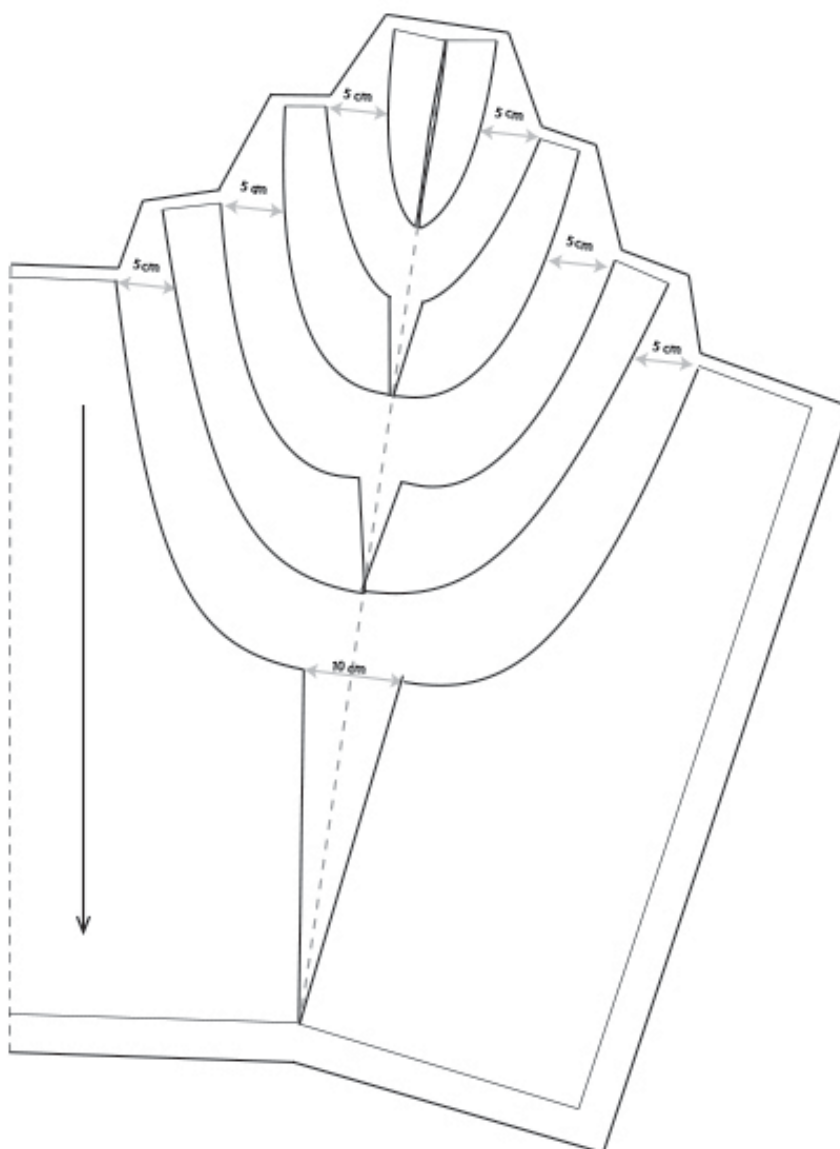
Nakon što se modeliranjem dobije željeni kroj, prije iskrajanja krojnih dijelova iz tkanine, potrebno je dodati šavne dodatke. Dodatak na bočnim i ramenim šavovima iznosi 1 cm, na vratnom izrezu i orukavlju gdje šavni dodatak iznosi 0,8 mm, na stražnjem dijelu zbog šivanja zatvarača dodaje se 2 cm i na duljinu kroja dodaje se 2,5 cm. Na krojnim dijelovima koji se iskrajaju na pregibu materijala, linija koja se nalazi na pregibu, nacrtana je isprekidanim linijom.

SI.52. Dodavanje šavnih dodataka na gornje dijelove haljine

Sl.53. Dodavanje šavnih dodataka na rukav i letvicu

Sl.54. Dodavanje šavnih dodataka na donji dio haljine

4.5. Izrada modela haljine za domaćicu

Nakon dodavanja šavnih dodataka na krojne dijelove, slijedi iskrajanje krojnih dijelova iz tkanine.

Sl.55. Iskrajanje krojnih dijelova gornjeg prednjeg i stražnjeg dijela

Sl.56. Iskrajanje letvice za vratni izrez

Sl.57. Iskranje krojnih dijelova gornjeg prednjeg dijela

Sl.58. Iskranje rukava, letvice za rukav i dijelova gornjeg stražnjeg dijela

Sl.59. Iskrajnje krojnog dijela donjeg dijela haljine

Dobivene krojne dijelove prije šivanja, potrebno je obamitati. No, neke dijelove poput orukavlja i rukavne okrugline, obamitaju se nakon što se spoje rukavna okruglina i orukavlje. Kada su svi krojni dijelovi obamitani, kreće spajanje krojnih dijelova i razglašavanje šavova. Gornji prednji dio sastoji se od 7 dijelova, a stražnji od 8 dijelova. Najprije se spajaju šavovi gornjeg prednjeg i stražnjeg dijela. Nakon što su spojeni rameni šavovi, spaja se letvica i vratni izrez te se zaglašava. Kada se spoje bočni šavovi, dobije se „zatvoreno orukavlje“ u koje se ušiva rukav te se rukavna okruglina i orukavlje obamitaju zajedno. Prije ušivanja rukava u orukavlje, našije se letvica na dužinu rukava i zaglašava po šavu.

Kada se dobije gotov gornji dio haljine, potrebno je drapirati donji dio. Donji dio haljine se sastoji od 1 krojnog dijela. Drapira se po oznakama koje su ucrtane prilikom iskrajanja krojnog dijela. Pošto je slaganje nabora i uklapanje sa gornjim dijelom haljine jako zahtjevan posao i potrebna je jako velika preciznost, preporuča se drapiranje na lutki kako bi se bolje uklopili gornji i donji dio. Nakon što je dobiven zadovoljavajući izgled nabora, spajaju se gornji i donji dio haljine u struku te se razglačava šav. Na samom kraju izrade haljine, spajaju se stražnji dio haljine i našiva zatvarač, te šiva porub širine 1,5 cm na duljini haljine.

Sl.60. Drapiranje donjeg dijela haljine

4.6. Fotografije gotovog modela haljine za domaćicu

Sl.61. Haljina za domaćicu restorana

Sl.62. Haljina bočno

SI.63. Haljina frontalno

SI.64. Haljina stražnja strana

5. ZAKLJUČAK

Uniforma je svakodnevni dio života ljudi, odnosno radno sposobnih građana, bilo da se radi o ugostiteljskim, medicinskim, službenim, radnim uniformama za osoblje proizvodnih i uslužnih djelatnosti ili o klasičnom uredskom odijevanju. Uzimajući u obzir bonton u uredskom odijevanju, može se zaključiti da najbolju kombinaciju za žene predstavljaju suknje, hlače i bluže koje omogućuju beskrajno mnogo izmjena. Odabir tkanine, te ugodan kroj jednako su bitni obzirom na višesatno sjedenje u uredima. Brojne ustanove i poduzeća imaju svoj kodeks odijevanja. Postoje neka nepisana pravila koja se nauče kroz godine, a može se pronaći i mnogo članaka na temu poslovnog odijevanja i odijevanja za posebne prilike.

Prema istraživanjima može se zaključiti kako je odabir radne uniforme za zaposlenike poslovnih objekata važan čimbenik u komunikaciji sa gostima. Jedan od preduvjeta identiteta nekog ugostiteljskog objekta svakako je i vizualni identitet, a tu pak veliku ulogu igraju zaposlenici tj. osoblje i njihov izgled. Izgled osoblja te njihova poslovna odjeća daju informaciju i ostavljaju prvi utisak na goste i na njihove stavove o tom poslovnom objektu, a samim time i o uslugama koje one pružaju. Minimalni uvjeti koje donosi pravilnik za osoblje je da osoblje „mora biti uredno, čisto i primjereno odjeveno sukladno standardima ugostiteljskog objekta.“ [4] Sve se više ugostiteljskih objekata odlučuje za originalna idejna rješenja kako bi njihov poslovni objekt bio u skladu i kako bi ostavljao pozitivan dojam na njihove goste.

Kroz uniformu, stvara se određena prepoznatljivost poslovnog objekta, te ona može biti dio strateških kategorija kako bi se što efikasnije isticali na svome tržištu rada. Kada govorimo o uniformi, osim što mora imati zadatak vizualnog predstavljanja poslovnih objekata, jako je bitna njihova „udobnost, prilagođenost uvjetima rada i primjena materijala koji su lagani za čišćenje i održavanje.“ [3] Kada govorimo o materijalu i osim faktora udobnosti, prilagođenosti uvjetima rada (npr. u kuhinji), bitno je obratiti pozornost i na neke druge faktore koji utječu na dizajn uniformi. Na primjer šefovi kuhinje koji su često izloženi očima javnosti i izlaze iz kuhinje kako bi predstavili svoje jelo. Kako bi kuhari mogli svojim gostima, nakon izlaska iz kuhinje, prezentirati jelo, jako je važno da je uniforma izrađena od materijala koji dišu i ne skupljaju mirise.

Pri dizajniranju uniforme za određeni poslovni objekt treba razmišljati o mnogo čimbenika koji su bitni kako bi uniforma bila funkcionalna. Dizajn uniformi na zadanu temu za određeni poslovni objekt trebalo je prilagoditi zahtjevima naručitelja što stvara dodatne izazove za dizajnera. Često se mnogo faktora predvidi u samom početku

osmišljavanja uniformi. Kako bi izrada samih uniformi bila što više financijski isplativa, predlaže se izrada jednog kroja te varijacija modela na isti kroj. Na taj način, kompletno osoblje djeluje stilski usklađeno, a izrada uniformi je brža i povoljnija.

6. LITERATURA

[1] Dugac, Ž.; Horvat, K.: „Službeno, praktično i elegantno: O uniformama sestara pomoćnica – medicinskih sestara od 1920-ih godina u Hrvatskoj“, Acta Medico-Historica Adriatica, Vol.11 No.2, Prosinac 2013.

[2] Simončić, N.K.: Modno poslovno odijevanje, Tekstil 56 (10) 633-639 (2007.)

[3] Bareza, S.; Kalinić M.; Tomašević, A.: Briga o gostu;
http://www.mint.hr/UserDocImages/britco_web.pdf (zadnja posjeta: 8.6.2017.)

[4] Pejnović, N.; Osobna zaštitna oprema za zaštitu tijela, časopis Sigurnost 57, 2015.

[5] Novak, I.; Šaravanja, B.; „Analysis of the impact of opportunities for corporate uniforms in tourist accommodation facilities and tourist destinations“, 6th International textile, clothing & design conference – Magic World of Textiles 2012, Dubrovnik, Croatia, Faculty of Textile Tehnology, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

[6] Manjiri, B.; Roopa, R.; „Evaluation of Uniforms and Footwear of Hotel Staff from Front Office Desk and Housekeeping Department“, Veethika Vol.2, no2, Apr-Jun, 2016;
<http://www.manuscripts.qtanalytics.com/Admin/Notes/VEETHIKA636037843775410000.pdf> (zadnja posjeta: 2.6.2017.)

[7] Narodne Novine; „Pravilnik o posebnoj radnoj odjeći i obući osoba koje na svojim radnim mjestima u proizvodnji ili prometu dolaze u neposredan dodir s namirnicama, sredstvima za održavanje osobne higijene, njegu i uljepšavanje lica i tijela“;
<http://www.propisi.hr/print.php?id=3398> (zadnja posjeta: 5.6.2017.)

[8] Lovrić, L.; „Oblikovanje modne kolekcije na principu dekonstrukcije zaštitne odjeće“; Tedi, Vol 3, 2013.; file:///C:/Users/Lap/Downloads/11_LOVRIC_dekonstrukcija.pdf
(zadnja posjeta: 30.5.2017.)

[9] MojPosao; Kodeks odijevanja 2011.; http://www.moj-posao.net/Vijest/69966/Kodeks-odijevanja-2011/download/istrazivanja/IstrazivanjeKodeksOdijevanja_2011.pdf

[10] Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža; „Odjeća“
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=63206> (zadnja posjeta: 4.6.2017.)

- [11] Vidović, R.; „Kako odabrati kvalitetnu osobnu zaštitnu opremu u skladu s procjenom rizika“; <http://www.zastitanaradu.dashofer.hr/33/kako-odabrati-kvalitetnu-osobnu-za-titnu-opremu-u-skladu-s-procjenom-rizika-uniqueidmRRWSbk196FxrPUATdrQkO4ub5RhocpCAebqR9mxeMZtMR5Z7Ns1nw/> (zadnja posjeta: 8.6.2017.)
- [12] Dragojević, R.; „Kute ne čine učenika“ <http://arhiva.portalnovosti.com/2011/10/kute-ne-cine-ucenika/> (zadnja posjeta: 29.5.2017.)
- [13] Narodne novine; „Popis hrvatskih normi za osobnu zaštitnu opremu“ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2009_09_110_2825.html (zadnja posjeta: 8.6.2017.)
- [14] Jelena Kovačić; „Školske uniforme: prednosti i nedostaci okruženja u kojem su svi jednaki“ https://www.srdp.at/fileadmin/user_upload/downloads/Matura_2015-16/02_US_Kroatisch/KL16_PT1_AHS_KRO_SR_CC_AU.pdf (zadnja posjeta: 4.6.2017.)
- [15] Hrvatski leksikon; „Uniforma“ <http://www.hrleksikon.info/definicija/uniforma.html> (zadnja posjeta: 27.5.2017.)
- [16] Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža; „Odijevanje“ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44736> (zadnja posjeta: 28.5.2017.)
- [17] Popović T.; „Istraživanje stanja zaštitne odjeće u vatrogasnim postrojbama u Republici Hrvatskoj“; <https://repozitorij.ttf.unizg.hr/islandora/object/ttf%3A64/datastream/PDF/view> (zadnja posjeta: 3.6.2017.)
- [18] Wikipedia; „Uniforma“; <https://sh.wikipedia.org/wiki/Uniforma> (zadnja posjeta: 3.6.2017.)
- [19] Hrvatski zavod za zaštitu i sigurnost; „Zaštitna odjeća“ <http://hzzzsr.hr/wp-content/uploads/2016/11/Za%C5%A1titna-odje%C4%87a.pdf> (zadnja posjeta: 16.6.2017.)

Modne figure:

- [19] Vinković, M.; „Likovno projektiranje odjeće I“, Tekstilno-tehnološki fakultet, Zagreb, 1999.
- [20] Vinković, M.; „Likovno projektiranje odjeće I“, Cicero d.o.o. Zagreb, 2014.

Konstrukcija i modeliranje:

[21] D. Ujević, D. Rogale, M. Hrastinski: Konstrukcija i modeliranje odjeće, Mašinski fakultet Univerziteta u Bihaću, 1999.

[22] C. Rüdiger, J. Jansen: „Systemschnitt 1“: Modeschnitte für röcke, blusen, hemden, kleider, jacken, hosen, Schiele & Schön, 1990.

SLIKE PREUZETE SA INTERNET STRANICA

<https://www.etsy.com/listing/278089688/women-nurses-scrubs-top-pants-sewing?ref=market>

<https://blog.field-grey.com/tag/toms-kitchen/>

<https://sites.google.com/site/pregacezateteuvrticu/>

<https://remembersingapore.org/2013/08/10/history-of-sg-police-force/>

<http://zg-magazin.com.hr/uniforme-u-skolama-da-ili-ne/>

<http://kuna-visoko.com/zastitna-odjeca/vatrogasna-odijela/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Chef%27s_uniform

<http://top-for-job.com/product.asp?c1=19&c2=0&c3=0&p=12&id=1533&l=3&val=eur>

<https://i.ytimg.com/vi/li6uOWbxQ24/hqdefault.jpg>

<http://pelegrini.hr/wp-content/themes/berg-wp/img/logo1.png>

GRAFIČKI PRIKAZI: podaci sa internet stranice

1, - <http://www.moj-posao.net/Vijest/69966/Kodeks-odijevanja>

[-2011/download/istrazivanja/IstrazivanjeKodeksOdijevanja_2011.pdf](#)